

Percepcija osoba s oštećenjem vida o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

Ugrina, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:158:002759>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

**Percepcija osoba s oštećenjem vida o primjeni Konvencije o
pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj**

Matea Ugrina

Zagreb, lipanj 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

**Percepcija osoba s oštećenjem vida o primjeni Konvencije o
pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj**

Studentica: Matea Ugrina

Mentor: prof.dr.sc.Tina Runjić

Komentor: prof.dr.sc.Nino Žganec

Zagreb, lipanj 2020.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisala rad „**Percepcija osoba s oštećenjem vida o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj**“ i da sam njegova autorica. Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Matea Ugrina

Mjesto i datum: Zagreb, lipanj 2020.

Percepcija osoba s oštećenjem vida o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

Matea Ugrina

Mentori: prof.dr.sc. Tina Runjić, prof.dr.sc. Nino Žganec

Diplomski studij Edukacijska rehabilitacija

Modul: Rehabilitacija osoba oštećena vida

Sažetak:

Cilj ovog rada je ispitati percepciju osoba s oštećenjem vida o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj na temelju članka 8. Podizanje razine svijesti te članka 9. Pristupačnost. Istraživanjem se ispituju i načini realiziranja odabranih prava te koji su dijelovi zanemareni ili se u potpunosti ne provode.

U istraživanju su sudjelovale 53 osobe oštećena vida u radno aktivnoj dobi (18 do 65 godina) iz različitih dijelova Hrvatske, u razdoblju od veljače do ožujka 2020. godine. Svi potrebni podaci i informacije prikupljeni su upitnikom vlastite izrade temeljenim na člancima Konvencije o pravima osoba s invaliditetom te dodatnim upitnikom demografskih podataka, a rezultati su obrađeni primjerenim statističkim postupcima.

Analizom rezultata istraživanja može se zaključiti da je veliki dio ispitanika nezadovoljan provedbom smjernica članaka iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj ili da oni nisu u potpunosti provedeni čime je potvrđena hipoteza (H1).

Ključne riječi: konvencija, osobe s invaliditetom, svijest, pristupačnost

Perception of persons with visual impairment on the application of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities in the Republic of Croatia

Matea Ugrina

Mentors: prof. Tina Runjić, PhD, prof. Nino Žganec, PhD

Graduate study of Educational Rehabilitation

Module: Department of Visual Impairments

Summary:

The aim of this paper is to examine the perception of persons with visual impairment on the application of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities in the Republic of Croatia on the basis of Article 8. Raising awareness of Article 9. Accessibility. The ways in which the selected rights are exercised and which parts are neglected or not fully implemented are also examined.

The study involved 53 visually impaired people in working age (18 to 65 years) from different parts of Croatia, in the period from February to March 2020. All necessary data and information were collected by a self-developed questionnaire based on the articles of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities and an additional demographic data questionnaire, and the results were processed by appropriate statistical procedures.

The analysis of the research results shows that a large part of the respondents are dissatisfied with the implementation of the guidelines of the articles from the Convention on the Rights of Persons with Disabilities in the Republic of Croatia or that they are not fully implemented, which confirms hypothesis (H₁).

Key words: Convention, people with disabilities, awareness, accessibility

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Oštećenje vida	1
1.2. Socijalna podrška osobama oštećena vida	2
1.2.1. Zapošljavanje osoba oštećena vida	3
1.2.2. Pristupačnost građevina i okoline	4
1.2.3. Obrazovanje osoba oštećena vida	5
1.2.4. Orijentacija i kretanje	7
1.3. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom	7
1.3.1. Članak 8. Podizanje razine svijesti	9
1.3.2. Članak 9. Pristupačnost	10
1.4. Socijalni model i model ljudskih prava	12
1.5. Primjena Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj	13
2. Problem istraživanja	15
3. Cilj istraživanja i hipoteza	16
4. Metode istraživanja	17
4.1. Uzorak ispitanika	17
4.2. Instrumentarij	22
4.3. Način provođenja istraživanja	22
5. Rezultati i rasprava	23
6. Zaključak	44
7. Literatura	45
8. Prilozi	49

1. Uvod

1.1. Oštećenje vida

Populacija osoba oštećena vida iznimno je heterogena skupina s obzirom na vidnu percepciju – od potpuno slijepih osoba bez ikakvih ostataka vida do osoba koje imaju manje ili veće ostatke vida s prisutnim velikim razlikama u mogućnosti upotrebe rezidualnog vida (Hrvatski savez slijepih, 2012).

Oštećenjima vida pripadaju sljepoća i slabovidnost. Sljepoća se prema stupnju oštećenja vida dijeli na (Hrvatski savez slijepih, 2012):

- potpuni gubitak osjeta svjetla (amauroza) ili na osjet svjetla bez ili s projekcijom svjetla;
- ostatak vida na boljem oku uz najbolju moguću korekciju do 0,02 ili manje;
- ostatak oštine vida na boljem oku uz najbolju moguću korekciju od 0,02 do 0,05;
- ostatak centralnog vida na boljem oku uz najbolju moguću korekciju do 0,25 uz suženje vidnog polja na 20 stupnjeva ili ispod 20 stupnjeva;
- koncentrično suženje vidnog polja oba oka s vidnim poljem širine 5 stupnjeva do 10 stupnjeva oko centralne fiksacijske točke;
- neodređeno ili nespecificirano (Hrvatski savez slijepih, 2012).

Slabovidnost se prema stupnju oštećenja vida dijeli na:

- oštrinu vida na boljem oku uz najbolju moguću korekciju od 0,1 do 0,3 i manje;
- oštrinu vida na boljem oku uz najbolju moguću korekciju od 0,3 do 0,4;
- neodređeno ili nespecificirano (Hrvatski savez slijepih, 2012).

U svijetu 314 milijuna ljudi ima nekakvo oštećenje vida, od toga 37 milijuna ljudi je slijepo, 124 milijuna slabovidno, dok 153 milijuna ima nekorigiranu refrakcijsku grešku (Monokl, 2010). Zadnjim popisom stanovništva u 2001. godini, u Republici Hrvatskoj broj osoba s invaliditetom iznosio je 9,68% od ukupnog broja stanovnika, a od toga je 3,5% osoba oštećena vida (Barišić, 2013). Oštećenje vida podrazumijevaju određene biotičke (anatomsko-fiziološke) promjene u vidnom aparatu koje uvjetuju djelomičan ili potpun gubitak vida, a

posljedice toga mogu biti promjene na razinama psihičkog i psihosocijalnog funkcioniranja osoba. Gubitak vida postaje oštećenje tek na temelju društvene evaluacije stanja. Osobe oštećena vida s oštećenjem kao što je sljepoća, uglavnom ne udovoljavaju nekim društvenim zahtjevima, iz razloga što samo oštećenje izaziva teškoće u socijalnom položaju tih osoba. Na temelju toga, oštećenja vida se potpuno uklapaju u definiciju somatopsihičkih oštećenja (Stančić, 1991). Somatopsihička oštećenja su somatopsihičke varijacije koje uvjetuju teškoće u razvoju određenih obilježja i ponašanja koja se u određenoj društvenoj strukturi smatraju potrebnim i poželjnim ili pak smanjuju prethodno potrebnu razinu socijalne osposobljenosti, a isto tako su djelomično i smetnja za prilagodbu fizičkoj okolini (Kovačević, Stančić i Mejovšek, 1988). Prema tome, gubitak vida pripada području somatopsihičkih varijacija (individualnim razlikama među ljudima), a oštećenjima postaju na temelju društvene evaluacije, tj. odnosa društva prema osobama s oštećenjem vida, zahtjevima koji se postavljaju pred njih kao i pogodnostima koje im društvo pruža za njihov razvoj (Stančić, 1991).

1.2. Socijalna podrška osobama oštećena vida

Prema Pojmovniku (Pravobranitelj za osobe s invaliditetom, 2012) postoje tri oblika pristupačnosti uz neke od primjera:

1. arhitektonski – fizički (vrata, WC, prijevoz, univerzalni dizajn pristupa dobrima i uslugama, okoliš)
2. komunikacijski – obrasci dokumenata, Brailleovo pismo, audio i vizualna oprema, znakovni jezik, prevoditelji/tumači, korištenje dokumenata koji su jednostavni za čitanje
3. socijalni – podizanje razine svijesti, socijalna podrška uklanjanje stigme, predrasuda i stereotipa.

Socijalnu podršku možemo definirati kao postojanje ili dostupnost osoba na koje se oslanjamo, a koje nam daju do znanja da o nama brinu, vole nas i cijene. Socijalna podrška je vrlo bitan čimbenik za uklapanje osoba s oštećenjem vida u društvo (Sarason i sur., 1993, prema Kregar, 2004). Stoga je iznimno bitno posvetiti posebnu pažnju jačanju socijalne

podrške osobama s oštećenjem vida te podizanju razine svijesti okoline da su takve osobe među nama te da imaju jednaka prava kao sva ostala ljudska bića.

Prema Puljizu (2004), socijalna prava osoba s invaliditetom podrazumijevaju zakonske i druge odredbe namijenjene zadovoljavanju socijalnih potreba građana, a koje obuhvaćaju socijalnu zaštitu, stanovanje, zaposlenost, zdravstvenu zaštitu i obrazovanje. Socijalna prava su dio ljudskih prava kojima pripadaju građanska i politička prava, a implementirana su u socijalnim programima i aktivnostima kao i u Ustavu i zakonima te međunarodnim konvencijama.

Osobe s oštećenjem vida često se nalaze na margini društva jer su slabijeg obrazovnog statusa, većina ih je nezaposlena, često se susreću s mnogim predrasudama, ali i preprekama poput kretanja u prostoru. Osobe s invaliditetom suočavaju se s fizičkim, psihološkim i socijalnim preprekama. Fizičke barijere odnose se na okoliš koji je uređen prema vrijednostima osoba bez teškoća; stambene zgrade, javne ustanove i škole često nisu prilagođeni za osobe s oštećenjem vida. Psihološke barijere odnose se na predrasude, negativne i diskriminacijske stavove, na sažalijevanje i slično, a socijalne se odnose na funkcioniranje institucija koje su često rigidne i neelastične u pružanju usluga (Ivošević, 2011).

Neke od istaknutijih teškoća s kojom se osobe s oštećenjem vida susreću u društvu su: zapošljavanje na temelju postignute razine obrazovanja zbog suženog izbora zanimanja, nepostojanje adekvatne stručne podrške, diskriminacija i negativni stavovi poslodavaca i šire socijalne zajednice, slaba profesionalna ponuda, slaba obiteljska podrška, slaba i nedovoljno organizirana podrška od strane države te niska razina motivacije samih osoba oštećena vida za zapošljavanje (Runjić, Bilić, Znaor, 2001). Zatim se ističe problem obrazovanja, naročito u redovnim školama zbog nepoznavanja situacije osoba oštećena vida te predrasuda školskih zaposlenika, kao i pristupačnost stambenih zgrada, javnih ustanova, škola i puteva do istih.

1.2.1. Zapošljavanje osoba oštećena vida

Nezaposlenost kao društveni problem danas zauzima istaknuto mjesto u Republici Hrvatskoj. Društvene skupine koje se ne uspijevaju afirmirati na tržištu radne snage te koje ne sudjeluju aktivno u procesu rada, često zauzimaju slabiji društveni položaj od onih koji su direktno uključeni u proizvodnju i ostvaruju dohodak (Zovko, 2000). Visoka stopa nezaposlenosti osoba s oštećenjima vida posljedica je općenito, njihovih težih mogućnosti

zapošljavanja kao i tranzicijskih promjena u državi (Skočić Mihić i Pinoza Kukurin, 2009). Problem zapošljavanja slijepih i slabovidnih osoba ne ističe se samo u Republici Hrvatskoj, već i u ostalim zemljama Europske unije. Nezaposleno je 75% osoba s oštećenjima vida u dobi od 18 do 65 godina (Bruce i sur., 2000; Archie i sur., 2002 prema Skočić Mihić i Pinoza Kukurin, 2009).

Prihvatanje zakonodavstva Europske unije u Hrvatskoj donijelo je promjene u zakonskoj regulativi i doprinijelo dugo očekivanom Zakonu o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (Narodne novine [NN], 143/02). Zakonom o izmjenama i dopunama navedenog zakona (NN 32/20) među ostalim redefinišu se novčani poticaji i olakšice, te se izjednačuju prava koja ostvaruju poslodavci pod općim i posebnim uvjetima zapošljavanja, a uredbom o osnivanju Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom (NN 116/03) započinje njegova djelatnost provođenja politike razvitka i unaprjeđivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba s invaliditetom, financiranja i sufinanciranja ustanova za profesionalnu rehabilitaciju i radnih centara, isplate novčanih poticaja, sufinanciranja programa za održavanje zaposlenosti osoba s invaliditetom i drugo. Samim time započinje sustavan pristup u smjeru izjednačavanja mogućnosti za zapošljavanjem osoba s invaliditetom, s naglaskom na zapošljavanju na otvorenom tržištu rada te primjenu aktivnih mjera zaštite i prenamjenu dijela sredstava namijenjenih za pasivnu zaštitu (Kiš-Glavaš, Majsec Sobota, Soka, Gavrilović i Sobota, 2008).

1.2.2. Pristupačnost građevina i okoline

Pristupačnost je rezultat primjene tehničkih rješenja u projektiranju i građenju građevina, kojima se osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću osigurava nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad u tim građevinama na jednakoj razini kao i drugim osobama (NN, 78/13). Kako bi nešto bilo pristupačno i univerzalno dizajnirano, postoje propisani standardi prema kojima će se nešto prilagoditi.

Prema Pravilniku (NN 78/13), obvezni elementi pristupačnosti su:

1. elementi pristupačnosti za svladavanje visinskih razlika (primjeri: rampe, stepeništa, dizala i dr.),
2. elementi pristupačnosti neovisnog življenja (primjeri: ulazni prostor, WC, bankomat, kvake i dr.),

3. elementi pristupačnosti javnog prometa (primjeri: stajalište/peron, pješačka površina, semafor, pješački prijelaz i dr.).

Vodeći se poteškoćama u orijentaciji i kretanju s kojima se susreću osobe oštećena vida izdvojeni su neki od primjera pristupačnih elemenata iz Pravilnika (NN 78/13):

1. Taktilne površine -taktilna crta vodilja, taktilna crta upozorenja i/ili taktilno polje
2. Semafor -zvučni semafor
3. Visinske razlike -stepenice i rubovi nogostupa
4. Pristupačna kvaka na vratima

U Republici Hrvatskoj nije provedeno mnogo istraživanja na temu pristupačnosti građevina i okoline za osobe oštećena vida, ali je važno izdvojiti istraživanje o pristupačnosti grada Splita za samostalno kretanje osoba oštećena vida. Prema rezultatima spomenutog istraživanja može se zaključiti kako je glavni prostorno-prometni kompleks u gradu Splitu (autobusni i željeznički kolodvor te trajektna luka) nepristupačan za samostalnu orijentaciju i kretanje osoba oštećena vida zbog nepostojanja dovoljno pristupačnih elemenata koji bi omogućili osobama oštećena vida samostalno kretanje bez intervencije drugih. Isto tako, važno je spomenuti kako su u zadnje vrijeme vidljive pozitivne promjene u odnosu na razdoblja prije godinu dana. Iako napredak vidljiv, još uvijek nije onakav kakav bi trebao odnosno mogao biti. Pretpostavlja se da je razlog tih promjena proizašao isključivo iz drugih razloga (estetskih), a ne zbog omogućavanja samostalnog kretanja osobama s invaliditetom (Čepnija, 2017).

1.2.3. Obrazovanje osoba oštećena vida

Pristup informacijama i općenito obrazovanje slijepih učenika ovisi o odabranom obrazovnom mediju. Učenici oštećena vida sami donose odluku koji će oblik koristiti tijekom nastavnoga procesa, a prema Fajdetić (2010) sama uporaba je različita. Moguće je koristiti samo jedan od obrazovnih medija (crni tisak ili brajicu), dva medija istovremeno u kombinaciji, npr. crni tisak i brajicu, ili jedan od pisanih medija u kombinaciji s auditivnim medijem. Kombinirana uporaba dva medija (tj. pisanog i auditivnog pristupa pisanim informacijama) često se koristi kada vid učenika slabi te postoji potreba za promjenom primarnog obrazovnog medija s tiska na brajicu. Totalni pristup informacijama znači da

učenik tijekom nastave koristi sve raspoložive načine pristupa pisanim informacijama te tada rabi tri različita obrazovna medija (crni tisak, brajicu, audiozapis).

Challov model opisuje razvoj čitalačkih vještina te uspoređuje čitanje brajice i crnog tiska kroz razvojne faze (Chall 1983, prema Fajdetić, 2012). Nulta razvojna faza počinje od samog rođenja djeteta te obuhvaća razdoblje prije formalnoga poučavanja čitanja i pisanja. Osnove pismenosti počinju se razvijati vrlo rano; djeca predškolske dobi bez oštećenja vida spontano su poticana te s vremenom počinju razlikovati slova, prepoznavati učestale znakove, uobičajene prometne znakove i dr. Djeca oštećena vida u drugačijoj su situaciji: iskustva vezana uz čitanje moraju biti sustavno i namjerno poticana, a uključuju različita iskustva i korištenje svih intaktnih osjetila te funkcionalni vid. Bitno je naglasiti da okolina djece oštećena vida nije u jednakoj mjeri stimulativna. Vrlo često u samoj okolini djeteta oštećena vida nema brajičnih materijala i tekstova koji bi u adekvatnoj mjeri jačali povezanost brajičnih matrica, tj. taktilnih grafema, s konceptima koje prezentiraju (Fajdetić, 2011).

Taktilne su karte reljefne pojednostavljene verzije običnih karata. Namijenjene su ili učenju ili mobilnosti. Karte namijenjene mobilnosti korisne su osobama koje su izgubile vid, a kreću se po gradu ili dijelovima grada koji su im nepoznati. Veću korist korištenja taktilnih karti imaju za osobe koje su rođene slijepe ili su rano izgubile vid, jer nadomještaju nepoznavanje vizualnih koncepata prostora i olakšavaju orijentaciju. Taktilne karte koriste se za poticanje razumijevanja prostornih koncepata – oblika, lokacije, blizine, povezanosti, susjedstva, udaljenosti, pravca (smjera), orijentacije. Omogućuju apsolutnu i relativnu lokalizaciju prostornih objekata kao što su ulice i zgrade, procjenu udaljenosti i pravaca, pronalaženje itinerera između dviju točaka, a mogu osigurati osobama bez vida prostorno znanje njihova okoliša, na taj način umanjujući strah povezan sa kretanjem u prostoru (Brock, Oriola, Truillet, Jouffrais, Picard, 2013).

Svjetski pokret integracije i inkluzije osoba s invaliditetom odrazio se i na obrazovanje osoba oštećena vida u Republici Hrvatskoj Zakon o odgoju i osnovnom obrazovanju donesen 1980. godine, regulira obrazovanje djece s teškoćama u razvoju u integracijskim uvjetima, odnosno u redovnoj školi s ostalim vršnjacima, za razliku od dotadašnje pravne regulative kojom je bilo određeno školovanje djece s teškoćama u razvoju u „posebnoj“ školi. Nepoznata situacija i predrasude najvažniji su uzroci straha učenika oštećena vida, ali i njihovih učitelja u redovnim osnovnim školama. Za stručni tim škole potrebno je organizirati seminare gdje će se osim stručnih znanja učitelji upoznati i s ostalim potrebama i

moogućnostima učenika s oštećenjem vida. Redovne osnovne škole u Republici Hrvatskoj još uvijek pokazuju otpor pri integraciji učenika s oštećenjem vida, a naročito ako se radi o slijepom učeniku, dok će slabovidnog učenika lakše upisati u redovnu osnovnu školu jer zapravo nitko nije svjestan problema koje takav učenik ima na nastavi. Unatoč tome, u zadnjih nekoliko godina, broj učenika oštećena vida koji se integrira u redovne škole je u porastu (Fajdetić i sur., 2007).

1.2.4. Orijehtacija i kretanje

Prema Zovku (1994) orijentacija je znanje o tome gdje smo i ono zahtijeva sposobnost zapažanja te pamćenja mjesta i predmeta važnih za snalaženje u specifičnoj sredini, kao i sposobnost utvrđivanja prostornih odnosa među njima. Kretanje je druga važna komponenta ovog procesa, a prema istom autoru podrazumijeva sposobnost kretanja osobe od jednog do drugog mjesta sredstvima vlastitog organizma. Samostalno kretanje slijepih i slabovidnih osoba predstavlja njihovu sposobnost samostalnog savladavanja različitih puteva, odnosno ruta tijekom izvršavanja svakodnevnih životnih zadaća. Kompetencije samostalnog kretanja osobe oštećena vida stječu tijekom treninga orijentacije i kretanja. Uče nove vještine kojima kompenziraju nedostatak informacija koje su nastale kao posljedica oštećenja vida (Runjić, Nikolić, Bilić Prčić, 2009). Strukturirani trening orijentacije i kretanja primjenjuje se posljednjih šezdesetak godina i obično je dio cjelovitog programa rehabilitacije slijepih i slabovidnih osoba, a upotrebljuju se tehnike različitih pomagala kao što su bijeli štap, videći vodič, pas vodič te elektronska pomagala.

U Republici Hrvatskoj, u Centru za odgoj i obrazovanje Vinko Bek u Zagrebu program orijentacije i kretanja provode stručnjaci koji su prošli dodatnu edukaciju iz orijentacije i kretanja osoba oštećena vida - peripatolozi. Svaki program osposobljavanja je individualan, a provodi se u raznim okruženjima - zatvorenom prostoru u kontroliranim uvjetima (zgrada Centra), na otvorenom više ili manje kontroliranom prostoru (uži kvart Centra), te ostalim javnim pješačkim površinama. Ako osoba ne živi u gradu Zagrebu, završni dio obuke provodi se u mjestu stanovanja (Orijehtacija i kretanje, 2020).

1.3. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom usvojeni su u New Yorku 13. prosinca 2006. Republika Hrvatska postala je zemlja potpisnica 30. ožujka 2007. na temelju čega je donesen i Zakon o potvrđivanju konvencije o pravima osoba s invaliditetom i fakultativnog protokola uz konvenciju o pravima osoba s invaliditetom. Potpisivanjem Konvencije svaka od zemalja potpisnica pristaje na očuvanje niza jednakih i neotuđivih prava osiguranih osobama s invaliditetom kao i svim članovima ljudske zajednice.

Konvenciju je potpisalo 187 zemalja diljem svijeta, a ratificiralo 177 zemalja. Isto tako, Fakultativni protokol Konvencije potpisalo je 119 zemalja, a samo 91 zemlja ga je ratificirala. Od 28 zemalja Europske unije koje su ratificirale Konvenciju, njih 22 je ratificiralo i Fakultativni protokol. Europska unija formalno je pristupila Konvenciji 23. prosinca 2010. godine, što je za nju predstavljalo prvi pravno obvezujući temeljni međunarodni instrument zaštite ljudskih prava kojemu je ona stranka (European Union Agency for Fundamental Rights, 2018).

Prema Pravilniku (NN 24/15) osobe s invaliditetom su one osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.

Konvencija je izrazito važna u smislu njene pravne snage koja je iznad nacionalnih zakonodavstava. Donošenjem iste daju se poticaji nacionalnim politikama za osobe s invaliditetom, a podižu se standardi i kvaliteta života osoba s invaliditetom. Glavna namjera Konvencije nije bilo uspostavljanje novih ili posebnih prava za osobe s invaliditetom, već je ona donešena kako bi se postojeća prava ostvarila primjenom međunarodne kontrole i nadzora te kako bi osobe s invaliditetom imale pravo na poštovanje u jednakoj mjeri kao i svi drugi ljudi.

Svrha „Konvencije o pravima osoba s invaliditetom“ je promicanje, zaštita i osiguravanje punog i ravnopravnog uživanja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba s invaliditetom i promicanje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva. Njome se pojašnjavaju načela ljudskih prava u vezi s osobama s invaliditetom na način da se daje mjerodavan model kojim će se države služiti u oblikovanju nacionalnih zakona i politika. Neke od glavnih smjernica su promicanje – sloboda izražavanja, podizanje razine svijesti, obrazovanje, slobodno kretanje i slično; zaštita – socijalna zaštita, rad i zapošljavanje,

habilitacija i rehabilitacija te osiguravanje ravnopravnosti – rad i zapošljavanje, pristupačnost, osobna pokretljivost, sudjelovanje u javnom i političkom životu i slično.

U ovom diplomskom radu posebno ćemo se osvrnuti na članak 8. Podizanje razine svijesti te članak 9. Pristupačnost Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Razlog odabira navedenih članaka je nepogodan položaj osoba oštećena vida u Republici Hrvatskoj, kao i razina svijesti građana, pristupačnost građevina, pristup informacijama i komunikacija općenito. Upravo se analizom percepcije osoba oštećena vida može vidjeti u kolikoj se mjeri realiziraju odabrana prava u Republici Hrvatskoj te koji su dijelovi zanemareni ili se u potpunosti ne provode.

1.3.1. Članak 8. Podizanje razine svijesti

Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom (2006) naglašava pravo i obvezu zemalja članica potpisnica na podizanje razine svijesti o osobama s invaliditetom na temelju članka 8. pod nazivom „Podizanje razine svijesti“. To pravo se odnosi na uključivanje osobe u sve segmente društva, promicanje i poštivanje njihovih prava i dostojanstva, borbe protiv stereotipa, predrasuda, kao i promicanje svijesti o spodobnosti i doprinosu osoba s invaliditetom te poticanje svih mjera za postizanje željenih ciljeva. Članak 8. Konvencije (NN 6/07) glasi:

„1. Države stranke se obvezuju usvojiti žurne, učinkovite i primjerene mjere u svrhu:

(a) podizanja razine svijesti u svim segmentima društva, uključujući i razinu obitelji, u svezi s osobama s invaliditetom, kao i promicanja poštivanja njihovih prava i dostojanstva,

(b) borbe protiv stereotipa, predrasuda i štetnih postupaka prema osobama s invaliditetom na svim područjima života, uključujući one utemeljene na spolu i dobi,

(c) promicanja svijesti o sposobnostima i doprinosu osoba s invaliditetom.

2. Mjere za postizanje navedenih ciljeva uključuju:

(a) Pokretanje i provođenje djelotvornih kampanja podizanja svijesti javnosti s ciljem:

(i) senzibiliziranja javnosti za prava osoba s invaliditetom,

(ii) promicanja pozitivne percepcije osoba s invaliditetom i većeg stupnja društvene svijesti o osobama s invaliditetom,

(iii) promicanja priznavanja vještina, stvarnih vrijednosti i sposobnosti osoba s invaliditetom, te njihova doprinosa na radnom mjestu i tržištu rada,

(b) Njegovanje stava o poštivanju prava osoba s invaliditetom na svim razinama obrazovnog sustava, počevši kod sve djece već u ranoj životnoj dobi,

(c) Poticanje svih sredstava javnog priopćavanja na predstavljanje osoba s invaliditetom na način usklađen sa svrhom ove Konvencije,

(d) Promicanje programa za podizanje razine svijesti o osobama s invaliditetom i njihovim pravima.“ (NN 6/07).

Članak 8. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom donosi mjere koje treba poduzeti radi isticanja prava osoba s invaliditetom u društvu, u ovom slučaju osoba s oštećenjem vida. On se bazira na obvezi država na usvajanje i provođenje primjerenih mjera u svrhu suzbijanja predrasuda, stereotipa i štetnih postupaka prema osobama s oštećenjem vida u svakodnevnom životu te promicanju sposobnosti, prava i jednakosti osoba kao i učenju stava o poštivanju svih osoba bez obzira na teškoću od najranije životne dobi. Osobe oštećena vida se mogu susresti s raznim predrasudama kod zapošljavanja od strane poslodavaca, kod odlaska u redovnu školu ili samom neinformiranošću društva o njihovoj teškoći.

1.3.2. Članak 9. Pristupačnost

Pod pojmom pristupačnosti najčešće podrazumijevamo osiguravanje uvjeta i način osiguranja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada osobama s invaliditetom građevinama javne, poslovne, stambene i stambeno-poslovne namjene, pristupačnost informacijama i komunikaciji, javnom prijevozu te ostalim aspektima života koji osiguravaju da osobe s invaliditetom, točnije, osobe oštećena vida u potpunosti sudjeluju u svim područjima života.

Članak 9. Konvencije glasi (NN 6/07):

„1. Države stranke ove Konvencije poduzet će odgovarajuće mjere osiguranja pristupačnosti osobama s invaliditetom, izgradnjom okruženja, prijevozom, informacijama i

komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave, kao i drugim uslugama i prostorima otvorenim i namijenjenim javnosti, kako u urbanim, tako i u ruralnim područjima, na ravnopravnoj osnovi, kako bi osobama s invaliditetom osigurale život neovisan o tuđoj pomoći i potpuno sudjelovanje u svim područjima života. Ove će se mjere, koje će uključivati identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera pristupačnosti, primjenjivati, među ostalim, na:

(a) građevine, ceste, prijevoz i druge zatvorene i otvorene prostore, uključujući škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta,

(b) informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektroničke usluge i službe hitnih intervencija.

2. Države stranke će također poduzeti odgovarajuće mjere radi:

(a) razvijanja, poticanja i praćenja provedbe minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost prostora i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti,

(b) osiguravanja da privatne pravne osobe koje nude prostore i usluge namijenjene javnosti vode računa o svim aspektima pristupačnosti za osobe s invaliditetom,

(c) pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom,

(d) osiguranja natpisa na Brailleovom pismu i u lako čitljivom i razumljivom obliku u zgradama i drugim prostorima otvorenim za javnost,

(e) osiguranja drugih oblika pomoći u vidu osobnih asistenata i posrednika, uključujući vodiče, čitače i stručne tumače za znakovni jezik, kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost,

(f) promicanja drugih odgovarajućih oblika pomoći i potpore osobama s invaliditetom kako bi im se osigurao pristup informacijama,

(g) promicanja pristupačnosti novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava, uključujući internet,

(h) promicanja oblikovanja, razvoja, proizvodnje i distribucije dostupnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava u ranoj fazi, tako da te tehnologije i sustavi postanu pristupačni uz minimalne troškove.“

Članak 9. ističe načine na koje se mogu koristiti komunikacijski i informacijski sustavi, prijevoz, zgrade i druge strukture, kako se u njih može ulaziti odnosno do njih doći. U njemu se navodi da države potpisnice moraju raditi na identificiranju i uklanjanju eventualnih barijera ili prepreka do kojih, u ovom slučaju, mogu doći osobe oštećena vida. Često su građevine i ceste nepristupačne, a komunikacijske i informacijske tehnologije za osobe oštećenja vida nepristupačne, skupe, nerazumne ili je ono što se nudi na trenutnom tržištu u Republici Hrvatskoj zastarjelo i nije „u koraku“ s vremenom (NN 6/07).

1.4. Socijalni model i model ljudskih prava

Osobe s invaliditetom često su bile u marginaliziranom, podređenom položaju te nisu imale prilike ravnopravno sudjelovati u svim sferama društvenog života (političkog, gospodarskog i socijalnog). Promjene u suvremenom društvu, poput svjetske globalizacije i novih spoznaja u društvenim znanostima o mogućnostima osoba s invaliditetom, utjecale su na veliku promjenu stavova prema osobama s invaliditetom i stvaranja novih uvjeta za poboljšanje njihova položaja u društvu (Najman-Hidžman, Leutar, Kancijan, 2008). Kroz povijest, društvo i okolina su se prema osobama s invaliditetom odnosili različito, ovisno o stupnju ekonomskog i kulturnog razvoja te niza drugih okolnosti, od potpuno nehumanog odnosa i stigmatizacije, ignoriranja i pasivnog stava pa sve do integracije i inkluzije (Žunić, 2001).

U novijoj prošlosti razlikujemo dva modela shvaćanja invaliditeta – medicinski model te socijalni model i model ljudskih prava. Medicinski model odnosi se prema invaliditetu kao prema osobnom problemu izazvanom bolešću, ozljedom ili zdravstvenim stanjem koje zahtijeva medicinsku njegu na temelju čega se traži prilagođavanje pojedinca društvu. Dok suprotno, socijalni model invaliditeta uključuje razumijevanje invaliditeta kroz interakciju oštećenja i okoline koja zbog svoje neprilagođenosti oštećenje pretvara u invaliditet, odnosno ograničavanje aktivnosti neke osobe i njezina sudjelovanja u društvu na ravnopravan način s drugima. Najznačajniji zaokret koji je Konvencija o pravima osoba s invaliditetom uvela je odmicanje od medicinskog modela invaliditeta te usvajanje socijalnog modela i modela ljudskih prava. Novi pristup invaliditetu, socijalni model, ostvaruje se kroz fokusiranje na

preostale sposobnosti osobe. Baziran je na procjeni sustava potpore koje društvo treba osigurati osobi kako bi se njene mogućnosti izjednačile s mogućnostima ostalih građana bez teškoća (Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom 2012). Njime se u prvi plan ističe odgovornost društva i zajednice za stvaranje uvjeta za ravnopravan život i jednake mogućnosti osoba s invaliditetom.

1.5. Primjena Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska je država koja je među prvima u svijetu postala zemlja potpisnica Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Hrvatski sabor je Konvenciju ratificirao 1. lipnja 2007. godine. Samim time, Hrvatski sabor je kao najviše zakonodavno tijelo pokazalo opredjeljenje čitavog hrvatskog društva i svih njihovih institucija za puno ostvarivanje svih temeljnih ljudskih prava osoba s invaliditetom, kao i osoba oštećena vida u Republici Hrvatskoj. Dana 3. svibnja 2008. Konvencija o pravima osoba s invaliditetom stupa na snagu te postaje dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, po svojoj pravnoj snazi iznad zakona (Pravobranitelj za osobe s invaliditetom, 2012).

Europska unija, čiji je član i Republika Hrvatska, obvezala se da će u razdoblju od 2014. do 2020. godine najmanje 20% sredstava Europskog socijalnog fonda usmjeriti na akcije koje imaju za cilj borbu protiv svih oblika diskriminacije kao i osiguranje pristupačnosti za osobe s invaliditetom radi poboljšanja integracije u svijet rada, osiguravanje obrazovanja i osposobljavanja osoba s invaliditetom. Cilj akcija je povećanje socijalne uključenosti, smanjenje nejednakosti i olakšanje prijelaza s institucionalne skrbi na usluge utemeljene u zajednici (Mihanović, 2019).

Osobe s oštećenjem vida kao i ostale osobe s invaliditetom suočavaju se s brojnim preprekama da bi sudjelovale i bile prihvaćene kao potpuni i ravnopravni članovi društva. Mnoge osobe s invaliditetom smatraju da je najveća prepreka njihovoj potpunoj integraciji negativan stav društva prema njima (Akcijski plan vijeća Europe, 2006). „Socijalni model“ i „model ljudskih prava“ utjecali su na donošenje niza međunarodnih dokumenata koji su bili podloga za izradu hrvatskih nacionalnih strateških dokumenata kojima se olakšava pristup socijalnim pravima pridonoseći socijalnoj koheziji, solidarnosti, jednakosti u uključivanju te rješavanju siromaštva.

Način na koji se Konvencija primjenjuje u Republici Hrvatskoj (podizanje razine svijesti i pristupačnost) te koliko su prava osigurana samom Konvencijom u skladu s potrebama i željama osoba možemo vidjeti ukoliko analiziramo percepciju osoba oštećena vida o provedbi Zakona o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom (NN 6/07), provedbom istraživanja i kvantitativnom obradom podataka.

2. Problem istraživanja

Osobe s oštećenjem vida se oduvijek suočavaju s raznim preprekama i predrasudama koje predstavljaju problem za njihovo potpuno sudjelovanje i integriranje u društvu. Zbog tih poteškoća, Republika Hrvatska je odlučila među prvima postati zemlja potpisnica Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. Kako bi se ustanovilo provode li se dosljedno članci Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj provedeno je istraživanje s ciljem ispitivanja percepcije osoba oštećena vida o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom temeljem dva odabrana članka; članak 8. Podizanje razine svijesti i članak 9. Pristupačnosti.

3. Cilj istraživanja i hipoteza

Cilj ovog diplomskog rada jest na populaciji osoba oštećena vida u radno aktivnoj dobi (18 do 65) diljem Republike Hrvatske (bez obzira na dob nastanka oštećenja vida) ustvrditi percepciju primjene Konvencije o pravima osoba s invaliditetom na temelju članka 8. Podizanje razine svijesti te članka 9. Pristupačnosti. Budući da nema dovoljno podataka prema kojima bi mogli stvoriti hipotezu, vodili smo se pretpostavkom da će osobe s oštećenjem vida biti nezadovoljne primjenom Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj na temelju odabranih članaka (H₁). Svi potrebni podaci i informacije prikupljeni su upitnikom kreiranim za potrebe provođenja ovog istraživanja temeljenim na člancima Konvencije o pravima osoba s invaliditetom te dodatnim upitnikom demografskih podataka.

4. Metode istraživanja

4.1. Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika ovog diplomskog rada je prigodan, odnosno, populacija su osobe oštećena vida u radno aktivnoj dobi (od 18 do 65 godina). Anketni upitnik ispunile su 53 osobe koje žive diljem Republike Hrvatske; najviše ispitanika je iz Rijeke (6), zatim slijede ispitanici iz Čakovca (4), Karlovca (3), Koprivnice (3), Osijeka (3), Ogulina (2), Zagreba (2), Splita (2), Duge Rese (2), Belice (2) te po jedan ispitanik iz Iloka, Bjelovara, Dubrovnika, Vrbovca, Seoca, Zadra, Velike Gorice, Belog Manastira, Virovitice, Požege i ostalih gradova. Prikaz mjesta stanovanja ispitanika vidljiv je iz Tablice 1.

Tablica 1. Mjesto stanovanja

Mjesto stanovanja	Frekvencija	Postotak
Beli Manastir	1	1,9
Belica	1	1,9
Belica (Međimurje)	1	1,9
Bjelovar	1	1,9
Brodski Stupnik	1	1,9
Čakovec	4	7,5
Donja dubrava medimurje	1	1,9
Dubrovnik	1	1,9
Duga Resa	2	3,8
Feričanci	1	1,9
Ilok	1	1,9
Ivanovec, Čakovec	1	1,9
Karlovac	3	5,7
Koprivnica	3	5,7

Kotoriba (Međimurje)	1	1,9
Lopatinec, Međimurje	1	1,9
Ogulin	2	3,8
Osijek	3	5,7
Pakrac	1	1,9
Požega	2	3,8
Pribislavec	1	1,9
Rijeka	6	11,3
Savska Ves (Čakovec)	1	1,9
Seoca	1	1,9
Split	2	3,8
Strizivojna	1	1,9
Sveti Ivan Zelina	1	1,9
Velika Gorica	1	1,9
Virovitica	1	1,9
Vrbovec	1	1,9
Vrbovečka Dubrava	1	1,9
Vularija (Međimurje)	1	1,9
Zadar	1	1,9
Zagreb	2	3,8

Ispitanika muškog spola bilo je 29 (54,7%), a ženskog 24 (45,3%), kao što je i prikazano u Tablici 2.

Tablica 2. Spol ispitanika

Spol ispitanika	Frekvencija	Postotak
Muški ispitanici	29	54,7
Ženski ispitanici	24	45,3

Po pitanju dobi, podaci ukazuju da je upitnik ispunilo 11 ispitanika u dobi od 18 do 25 godina, 8 ispitanika u dobi od 26 do 35 godina, te podjednak broj ispitanika, odnosno 17 ispitanika u dobi od 36 do 50 godina te 51 do 65 godina.

Tablica 3. Stupanj oštećenja vida

Stupanj oštećenja vida	Frekvencija	Postotak
Sljepoća	25	47,2
Slabovidnost	28	52,8

Tablica 4. Uzrok oštećenja vida

Uzrok oštećenja vida	Frekvencija	Postotak
prematura retinopatija	5	9,4
amaurosis	1	1,9
atrofija očnog živca	1	1,9
atrophia bulbi	1	1,9
ambliopija	1	1,9
retinitis pigmentosa	6	11,3
katarakta	4	7,5
ablacija mrežnice	4	7,5
dijabetička retinopatija	4	7,5
glaukom	6	11,3

makularna degeneracija	5	9,4
mehanička ozljeda	5	9,4
Kisik iz inkubatora oštetio očni živac	1	1,9
kongenitalno	1	1,9
Marfanov sindrom (subluksacija leće)	1	1,9
Multipla skleroza	1	1,9
Nepoznato	2	3,8
albinizam	1	1,9
retinoblastom	1	1,9
Trovanje (ugriz pauka)	1	1,9
više dijagnoza	1	1,9

Prema stupnju oštećenja vida, kao što je vidljivo iz Tablice 3, 25 ispitanika je slijepo (47,2%) dok je 28 ispitanika slabovidno (52,8%). Kao uzrok njihova oštećenja vida (Tablica 4.) ispitanici navode retinitis pigmentosu (6), glaukom (6), makularnu degeneraciju (5), mehaničku traumu/ozljedu (5), prematurnu retinopatiju (4), kataraktu (4), ablaciju mrežnice (4), dijabetičku retinopatiju (4), ambliopiju (1) te ostalo (14). Od ostalih uzroka najzastupljeniji odgovori su: atrofija očnog živca, atrofija bulbosa, posljedica multiple skleroze, trovanje, posljedica marfanovog sindroma te nepoznat uzrok.

Tablica 5. Postojanje dodatnih oštećenja

Dodatna oštećenja	Frekvencija	Postotak
DA	10	18,9
NE	43	81,1

Tablica 6. Dodatna oštećenja

Dodatna oštećenja	Frekvencija	Postotak
	41	77,4
oštećenje sluha	3	5,7
epilepsija	1	1,9
dijabetes	5	9,4
demencija	1	1,9
motorička oštećenja	2	3,8

Po pitanju dodatnih oštećenja (Tablica 5.) 43 ispitanika navelo je da nema nikakvih dodatnih oštećenja, dok se 10 ispitanika izjasnilo da ima dodatna oštećenja kao što su dijabetes (5), oštećenje sluha (3), motorička oštećenja (2), epilepsija (1) i demencija (1).

Prema stupnju obrazovanja, najviše ispitanika ima stečenu srednju stručnu spremu, njih 36 (67,9%) , 8 ih ima visoku stručnu spremu (15,1%), 4 ispitanika imaju višu stručnu spremu (7,5%) te 5 ispitanika ima završenu osnovnu školu (9,4%). Podaci o stupnju obrazovanja prikazani su u Tablici 6.

Tablica 6. Stupanj obrazovanja

Stupanj obrazovanja	Frekvencija	Postotak
osnovna škola	5	9,4
srednja stručna sprema	36	67,9
viša stručna sprema	4	7,5
visoka stručna sprema	8	15,1

Tablica 7. prikazuje da je 11 (20,8%) ispitanika trenutno zaposleno, a čak 42 (79,2%) ispitanika nezaposleno.

Tablica 7. Zaposlenje

Zaposlenje	Frekvencija	Postotak
Zaposlen/a	11	20,8
Nezaposlen/a	42	79,2

4.2. Instrumentarij

Svi potrebni podaci i informacije prikupljeni su upitnikom kreiranim za potrebe provođenja ovog istraživanja temeljenim na člancima Konvencije o pravima osoba s invaliditetom te dodatnim upitnikom demografskih podataka. Dodatni upitnik odnosi se na opće podatke o osobama kao što su: spol, dob, stupanj oštećenja vida, uzrok oštećenja vida, mjesto stanovanja, stupanj obrazovanja i trenutno zaposlenje. Upitnik koji je temeljen na člancima Konvencije o pravima osoba s invaliditetom sastojao se od 18 tvrdnji za čiju je konstrukciju korištena Likertova numerička ljestiva od 5 stupnjeva te jednog pitanja otvorenog tipa. Ispitanici su trebali izraziti svoj stupanj slaganja odnosno neslaganja s određenom tvrdnjom, zaokruživanjem broja od 1 do 5. Brojevi su označavali sljedeće: 1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem, niti se ne slažem, 4 – uglavnom se slažem i 5 – u potpunosti se slažem.

4.3. Način provođenja istraživanja

Istraživanje je provedeno tijekom siječnja i veljače 2020. godine. Od sveukupno 53 upitnika, 41 upitnik je ispunjen putem Google Docs-a, dok je 12 upitnika ispunjeno u neposrednom kontaktu s ispitanicima. Dokumenti koji su se popunjavali u neposrednom kontaktu s ispitanicima pripremljeni su od strane voditelja udruga za slijepu i slabovidne osobe, ispunjeni te skenirani i poslani natrag ispitivaču.

Svim ispitanicima ponuđena je pomoć pri ispunjavanju upitnika, kao i dodatna objašnjenja u slučaju nejasnoća. Također, naglašeno je kako je sudjelovanje u ispitivanju dobrovoljno i anonimno te da će se rezultati koristiti isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Trajanje ispitivanja bilo je u prosjeku između 10-15 minuta.

5. Rezultati i rasprava

Za deskriptivnu analizu rezultata u ovom istraživanju korišten je standardni Statistički paket za društvena istraživanja (IBM 20 – Statistical Package for the Social Sciences).

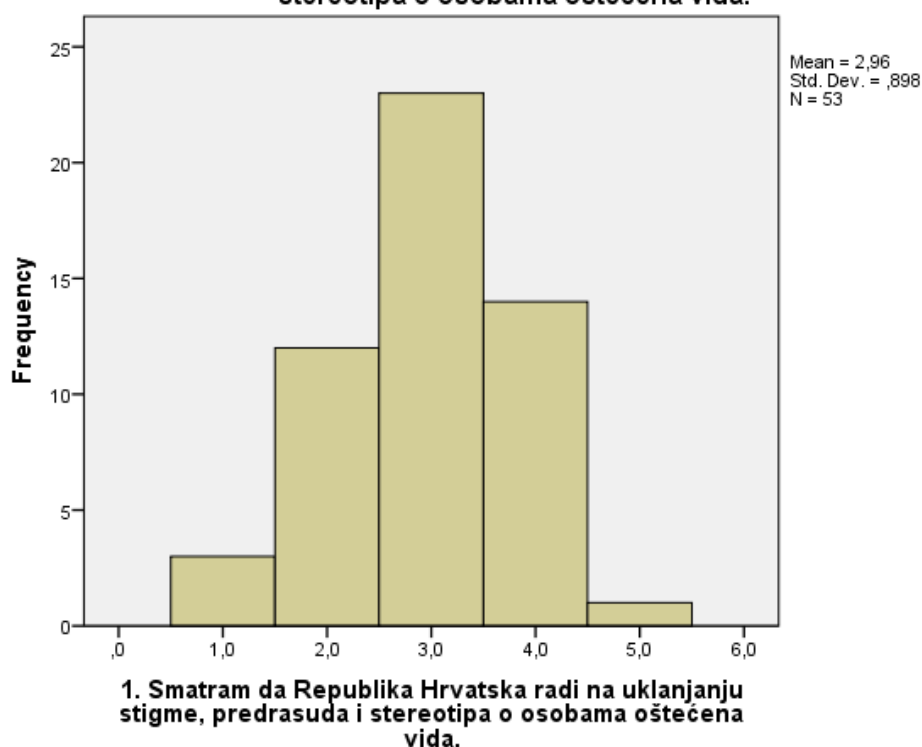
Iz Slike 1. vidljivo je da najveći postotak ispitanika, njih 43,4% za česticu „Smatram da Republika Hrvatska radi na uklanjanju stigme, predrasuda i stereotipa o osobama oštećena vida“ odgovara sa vrijednošću 3 (*niti se slažem, niti se ne slažem*). Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 8.

Tablica 8. Smatram da Republika Hrvatska radi na uklanjanju stigme, predrasuda i stereotipa o osobama oštećena vida

vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	3	5,7
2,0	12	22,6
3,0	23	43,4
4,0	14	26,4
5,0	1	1,9

Slika 1. Smatram da Republika Hrvatska radi na uklanjanju stigme, predrasuda i stereotipa o osobama oštećena vida

1. Smatram da Republika Hrvatska radi na uklanjanju stigme, predrasuda i stereotipa o osobama oštećena vida.

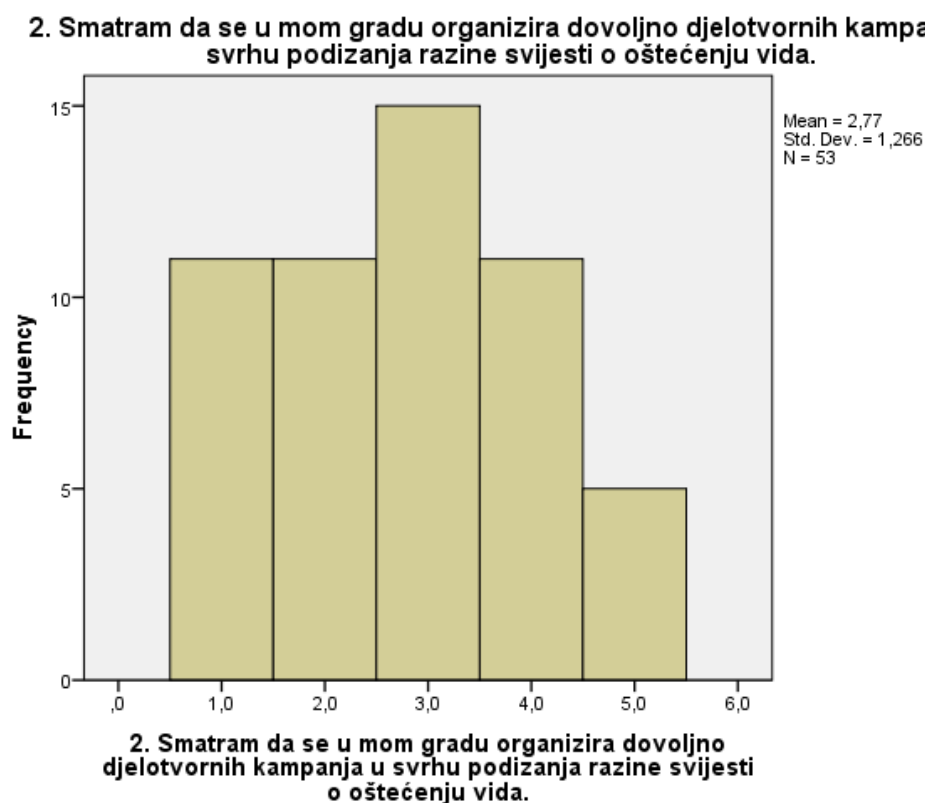

Iz Slike 2. vidljivo je da najveći postotak ispitanika, njih 28,3% za česticu „Smatram da se u mom gradu organizira dovoljno djelotvornih kampanja u svrhu podizanja razine svijesti o oštećenju vida“ odgovara sa vrijednošću 3 (niti se slažem, niti se ne slažem). Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 9.

Tablica 9. Smatram da se u mom gradu organizira dovoljno djelotvornih kampanja u svrhu podizanja razine svijesti o oštećenju vida

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	11	20,8
2,0	11	20,8
3,0	15	28,3
4,0	11	20,8
5,0	5	9,4

Slika 2. Smatram da se u mom gradu organizira dovoljno djelotvornih kampanja u svrhu podizanja razine svijesti o oštećenju vida

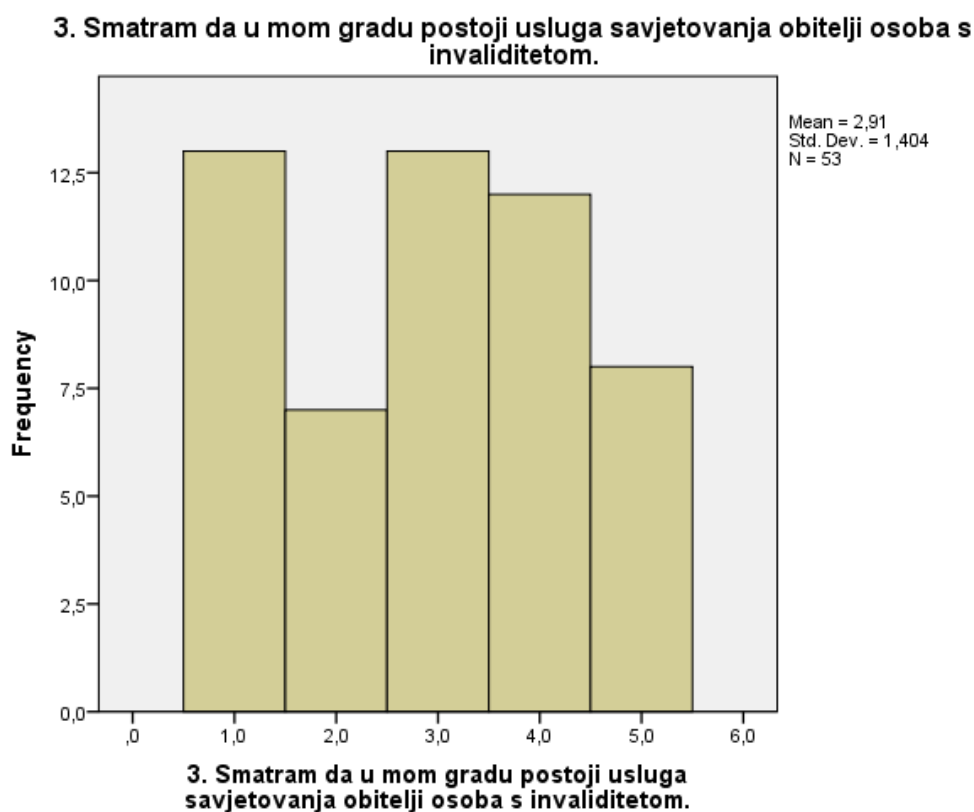
Iz Slike 3. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da u mom gradu postoji usluga savjetovanja obitelji osoba s invaliditetom“ podjednako odgovara sa vrijednostima 1 (uopće se ne slažem) i 3 (niti se slažem, niti se ne slažem), odnosno 24,5% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 10.

Tablica 10. Smatram da u mom gradu postoji usluga savjetovanja obitelji osoba s invaliditetom

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	13	24,5
2,0	7	13,2
3,0	13	24,5
4,0	12	22,6

5,0	8	15,1
-----	---	------

Slika 3. Smatram da u mom gradu postoji usluga savjetovanja obitelji osoba s invaliditetom

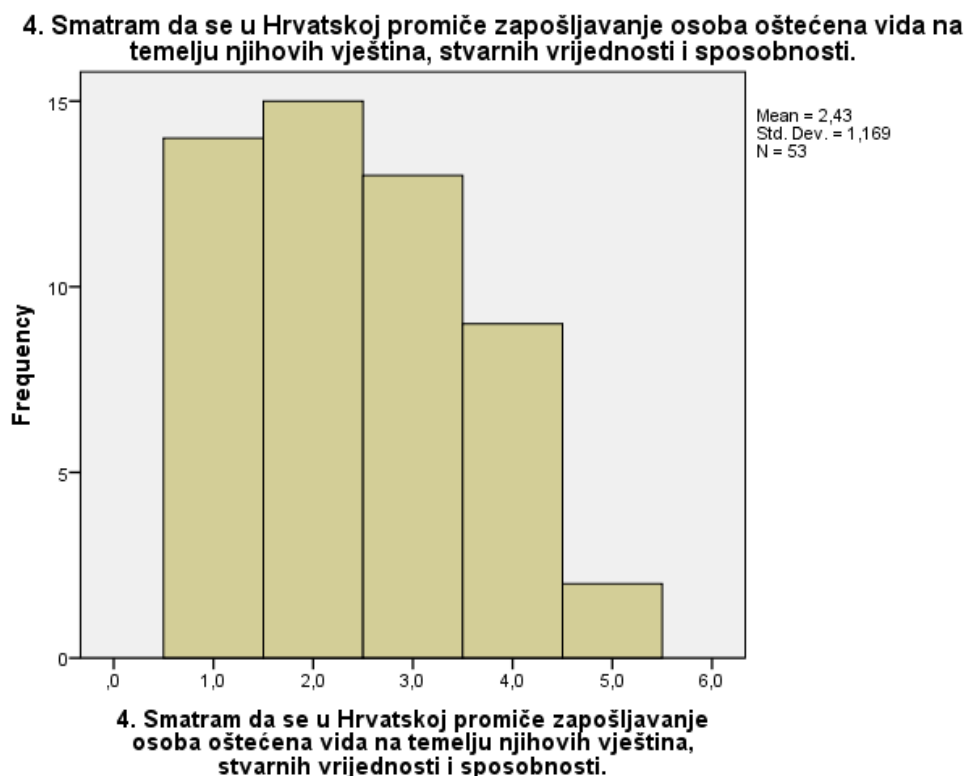
Iz Slike 4. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da se u Hrvatskoj promiče zapošljavanje osoba oštećena vida na temelju njihovih vještina, stvarnih vrijednosti i sposobnosti“ odgovara sa vrijednošću 2 (djelomično se ne slažem), odnosno 28,3% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 11.

Tablica 11. Smatram da se u Hrvatskoj promiče zapošljavanje osoba oštećena vida na temelju njihovih vještina, stvarnih vrijednosti i sposobnosti

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	14	26,4
2,0	15	28,3
3,0	13	24,5

4,0	9	17,0
5,0	2	3,8

Slika 4. Smatram da se u Hrvatskoj promiče zapošljavanje osoba oštećena vida na temelju njihovih vještina, stvarnih vrijednosti i sposobnosti

Iz Slike 5. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da je obrazovni sustav prilagođen obrazovanju osoba oštećena vida od najranije dobi“ odgovara sa vrijednošću 3 (niti se slažem, niti se ne slažem), odnosno 30,2% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 12.

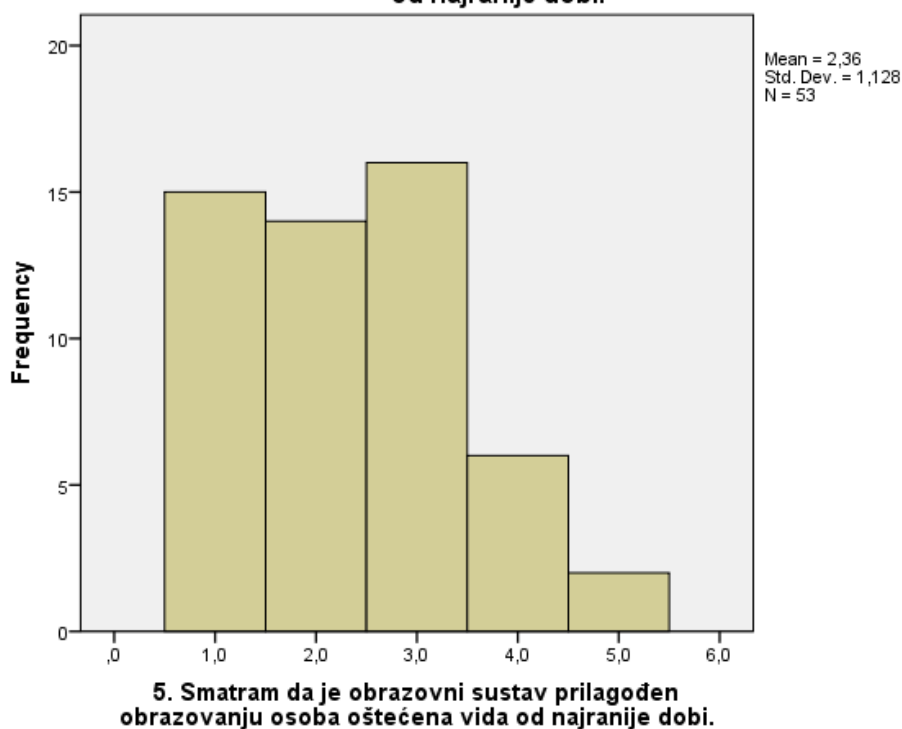
Tablica 12. Smatram da je obrazovni sustav prilagođen obrazovanju osoba oštećena vida od najranije dobi

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	15	28,3
2,0	14	26,4

3,0	16	30,2
4,0	6	11,3
5,0	2	3,8

Slika 5. Smatram da je obrazovni sustav prilagođen obrazovanju osoba oštećena vida od najranije dobi

5. Smatram da je obrazovni sustav prilagođen obrazovanju osoba oštećena vida od najranije dobi.

Iz Slike 6. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da su građevine kao što su škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta u mom gradu su prilagođene osobama oštećena vida“ odgovara sa vrijednošću 3 (niti se slažem, niti se ne slažem), odnosno 45,3% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 13.

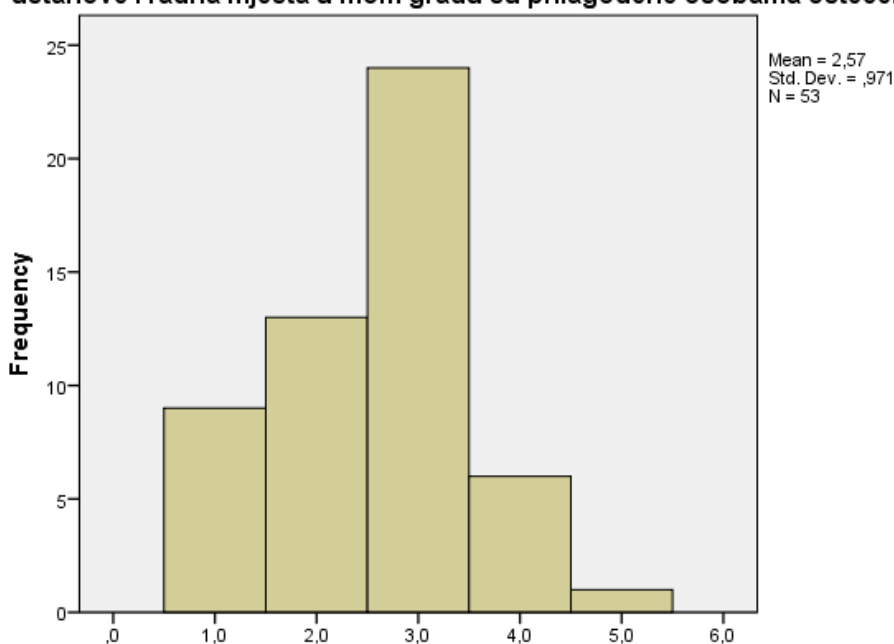
Tablica 13. Smatram da su građevine kao što su škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta u mom gradu su prilagođene osobama oštećena vida

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	9	17,0

2,0	13	24,5
3,0	24	45,3
4,0	6	11,3
5,0	1	1,9

Slika 6. Smatram da su građevine kao što su škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta u mom gradu su prilagođene osobama oštećena vida

6.Smatram da su građevine kao što su škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta u mom gradu su prilagođene osobama oštećena vida.

6.Smatram da su građevine kao što su škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta u mom gradu su prilagođene osobama oštećena vida.

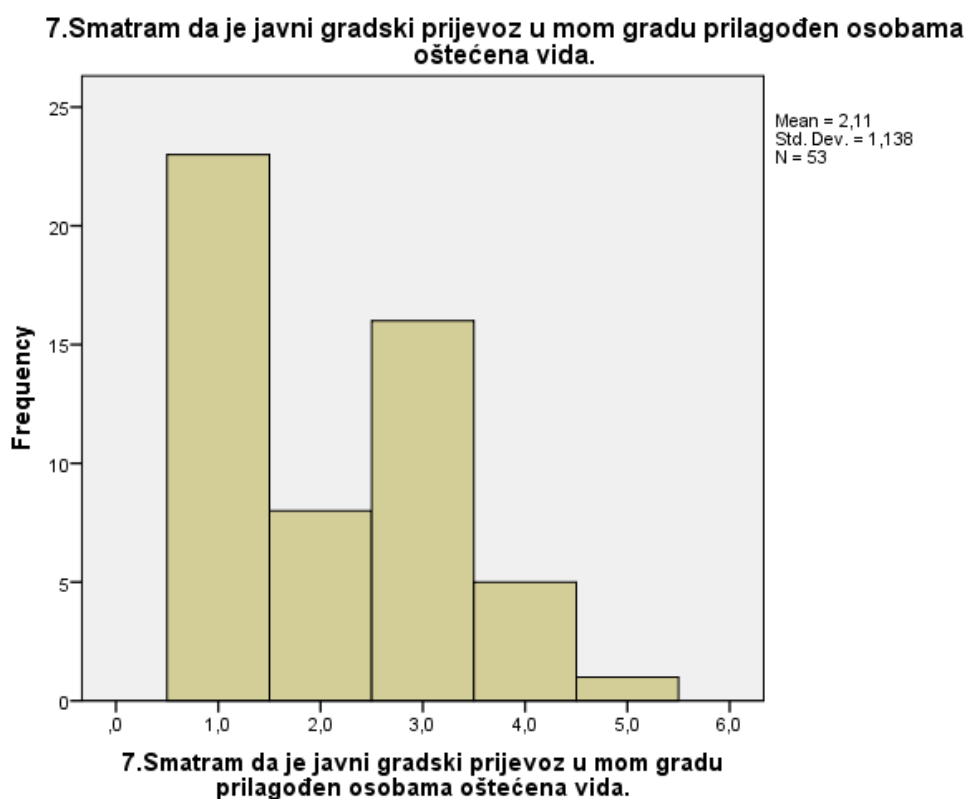
Iz Slike 7. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da je javni gradski prijevoz u mom gradu prilagođen osobama oštećena vida“ odgovara sa vrijednošću 1 (uopće se ne slažem), odnosno 43,4% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 14.

Tablica 14. Smatram da je javni gradski prijevoz u mom gradu prilagođen osobama oštećena vida

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	23	43,4

2,0	8	15,1
3,0	16	30,2
4,0	5	9,4
5,0	1	1,9

Slika 7. Smatram da je javni gradski prijevoz u mom gradu prilagođen osobama oštećena vida

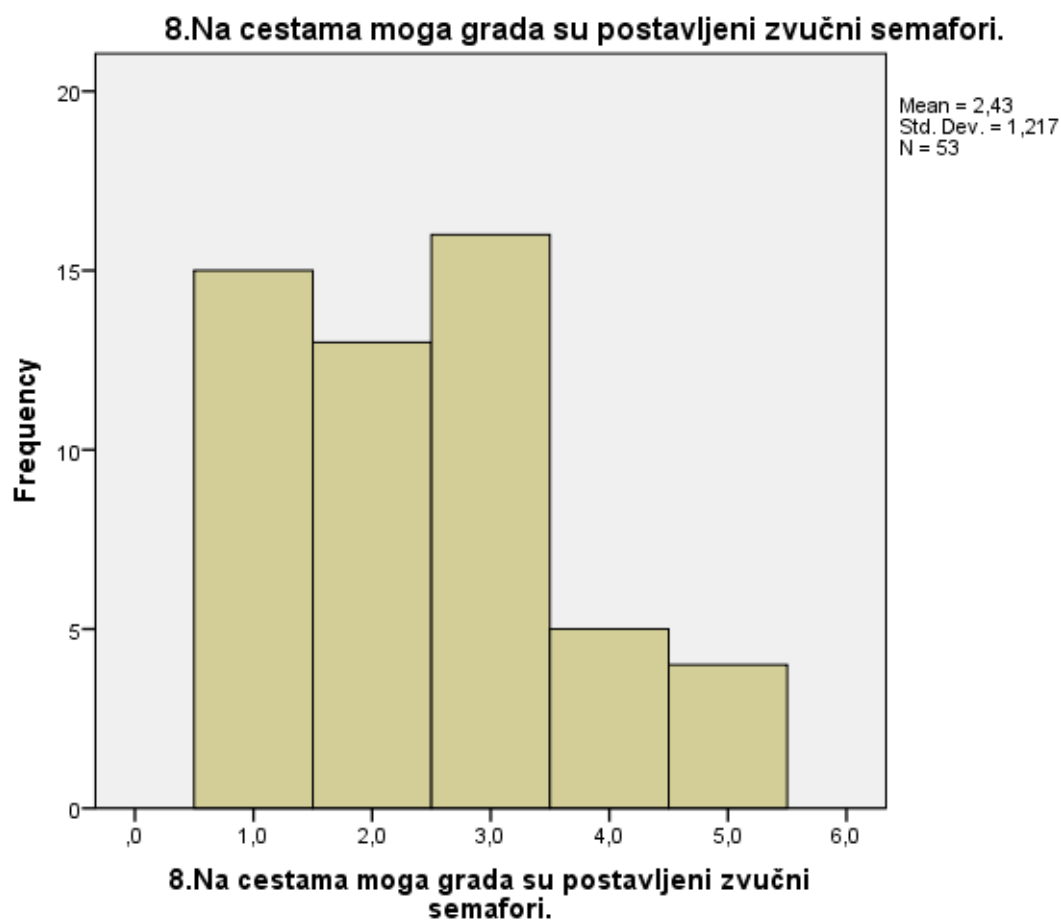
Iz Slike 8. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Na cestama moga grada su postavljeni zvučni semafori“ odgovara sa vrijednošću 3 (niti se slažem, niti se ne slažem), odnosno 30,2% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 15.

Tablica 15. Na cestama moga grada su postavljeni zvučni semafori

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	15	28,3
2,0	13	24,5

3,0	16	30,2
4,0	5	9,4
5,0	4	7,5

Slika 8. Na cestama moga grada su postavljeni zvučni semafori

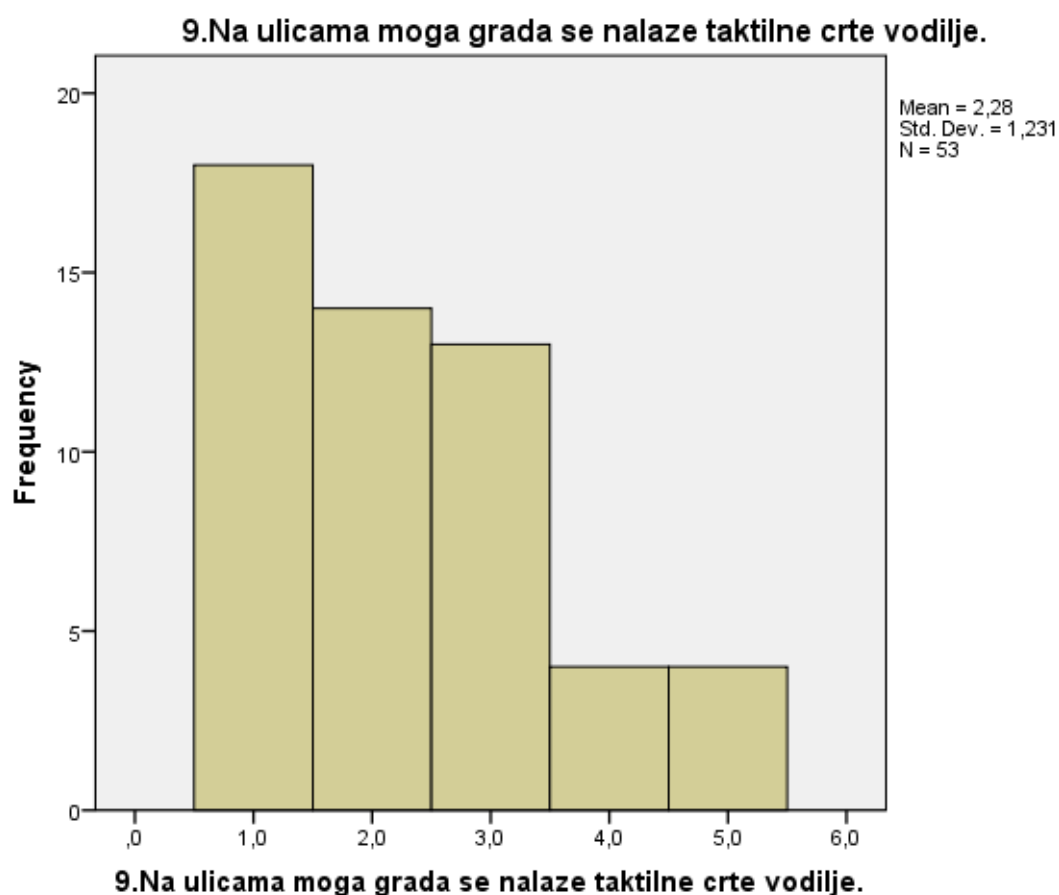
Iz Slike 9. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Na ulicama moga grada se nalaze taktilne crte vodilje“ odgovara sa vrijednošću 1 (uopće se ne slažem), odnosno 34% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 16.

Tablica 16. Na ulicama moga grada se nalaze taktilne crte vodilje

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	18	34,0

2,0	14	26,4
3,0	13	24,5
4,0	4	7,5
5,0	4	7,5

Slika 9. Na ulicama moga grada se nalaze taktilne crte vodilje

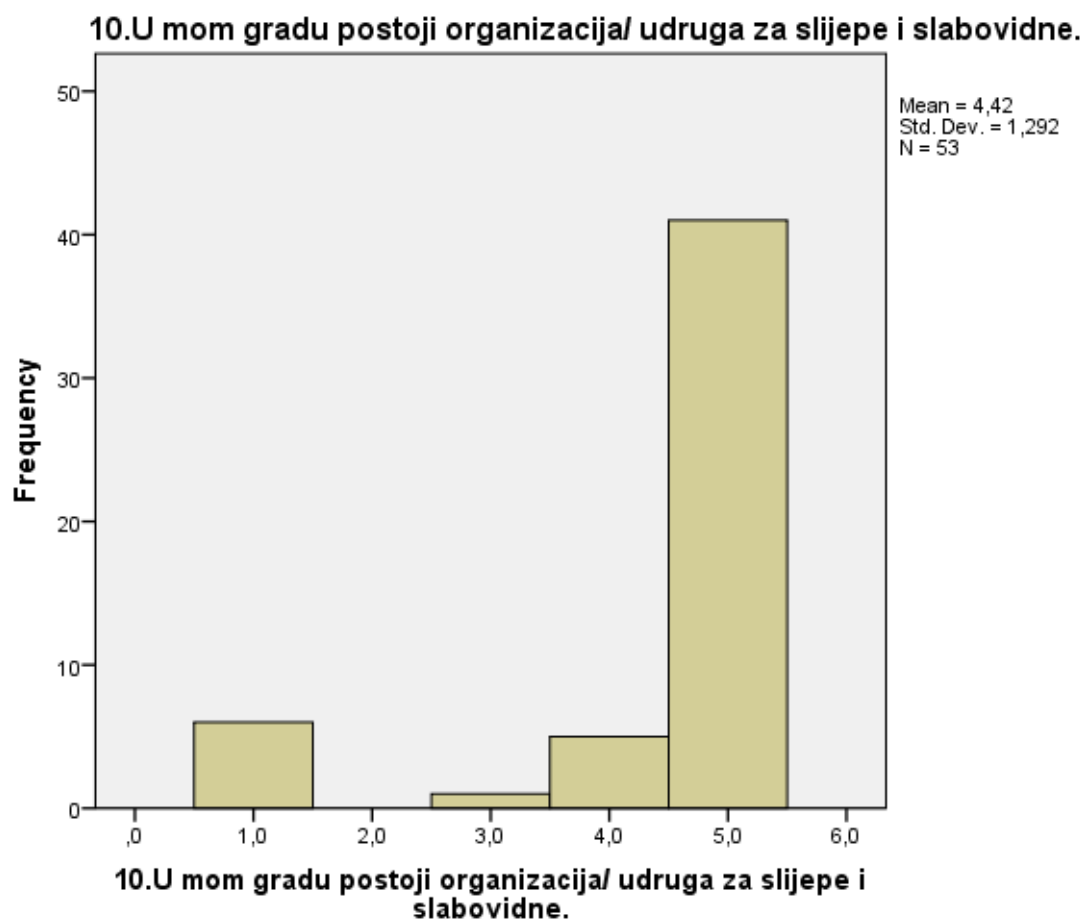
Iz Slike 10. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „U mom gradu postoji organizacija/ udruga za slijepe i slabovidne“ odgovara sa vrijednošću 5 (u potpunosti se slažem), odnosno 77,4% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 16.

Tablica 16. U mom gradu postoji organizacija/ udruga za slijepe i slabovidne

Vrijednosti	Frekvencija	Postotak
-------------	-------------	----------

1,0	6	11,3
3,0	1	1,9
4,0	5	9,4
5,0	41	77,4

Slika 10. U mom gradu postoji organizacija/ udruga za slijepe i slabovidne

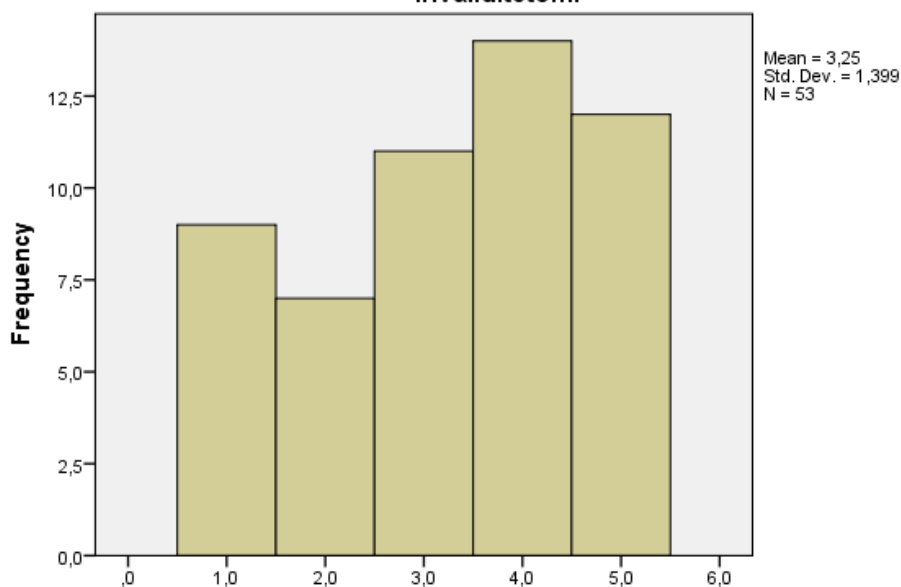
Iz Slike 11. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da u mome gradu postoji mogućnost pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom“ odgovara sa vrijednošću 4 (uglavnom se slažem), odnosno 26,4% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 17.

Tablica 17. Smatram da u mome gradu postoji mogućnost pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom

Vrijednost	Frequency	Percent
1,0	9	17,0
2,0	7	13,2
3,0	11	20,8
4,0	14	26,4
5,0	12	22,6

Slika 11. Smatram da u mome gradu postoji mogućnost pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom

11.Smatram da u mome gradu postoji mogućnost pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom.

11.Smatram da u mome gradu postoji mogućnost pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom.

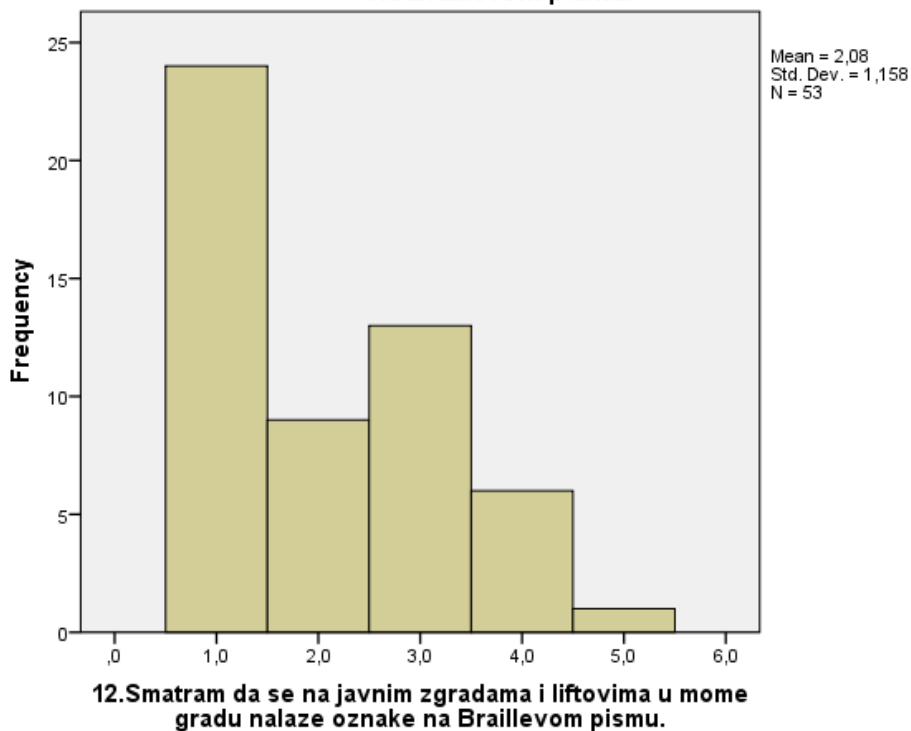
Iz Slike 12. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da se na javnim zgradama i liftovima u mome gradu nalaze oznake na Braillevom pismu“ odgovara sa vrijednošću 1 (uopće se ne slažem), odnosno 45,3% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 18.

Tablica 18. Smatram da se na javnim zgradama i liftovima u mome gradu nalaze oznake na Braillevom pismu

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	24	45,3
2,0	9	17,0
3,0	13	24,5
4,0	6	11,3
5,0	1	1,9

Slika 12. Smatram da se na javnim zgradama i liftovima u mome gradu nalaze oznake na Braillevom pismu

12.Smatram da se na javnim zgradama i liftovima u mome gradu nalaze oznake na Braillevom pismu.

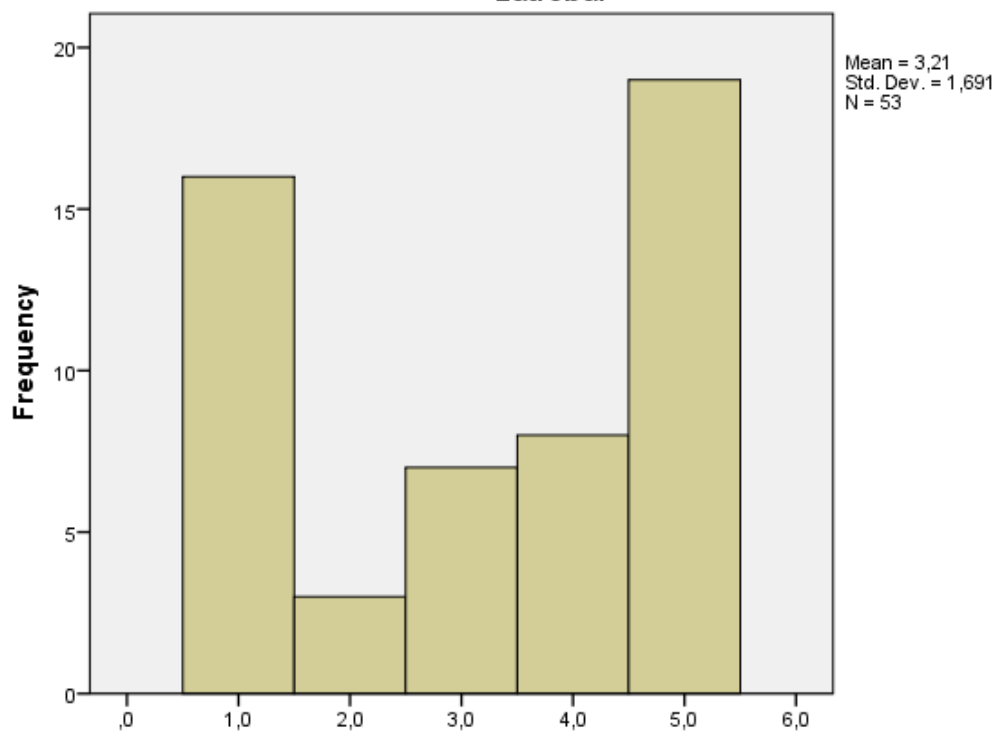
Iz Slike 13. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram da bez problema mogu dobiti uslugu osobnog asistenta ukoliko mi zatreba“ odgovara sa vrijednošću 5 (u potpunosti se slažem), odnosno 35,8% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 19.

Tablica 19. Smatram da bez problema mogu dobiti uslugu osobnog asistenta ukoliko mi zatreba

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	16	30,2
2,0	3	5,7
3,0	7	13,2
4,0	8	15,1
5,0	19	35,8

Slika 13. Smatram da bez problema mogu dobiti uslugu osobnog asistenta ukoliko mi zatreba

13.Smatram da bez problema mogu dobiti uslugu osobnog asistenta ukoliko mi zatreba.

13.Smatram da bez problema mogu dobiti uslugu osobnog asistenta ukoliko mi zatreba.

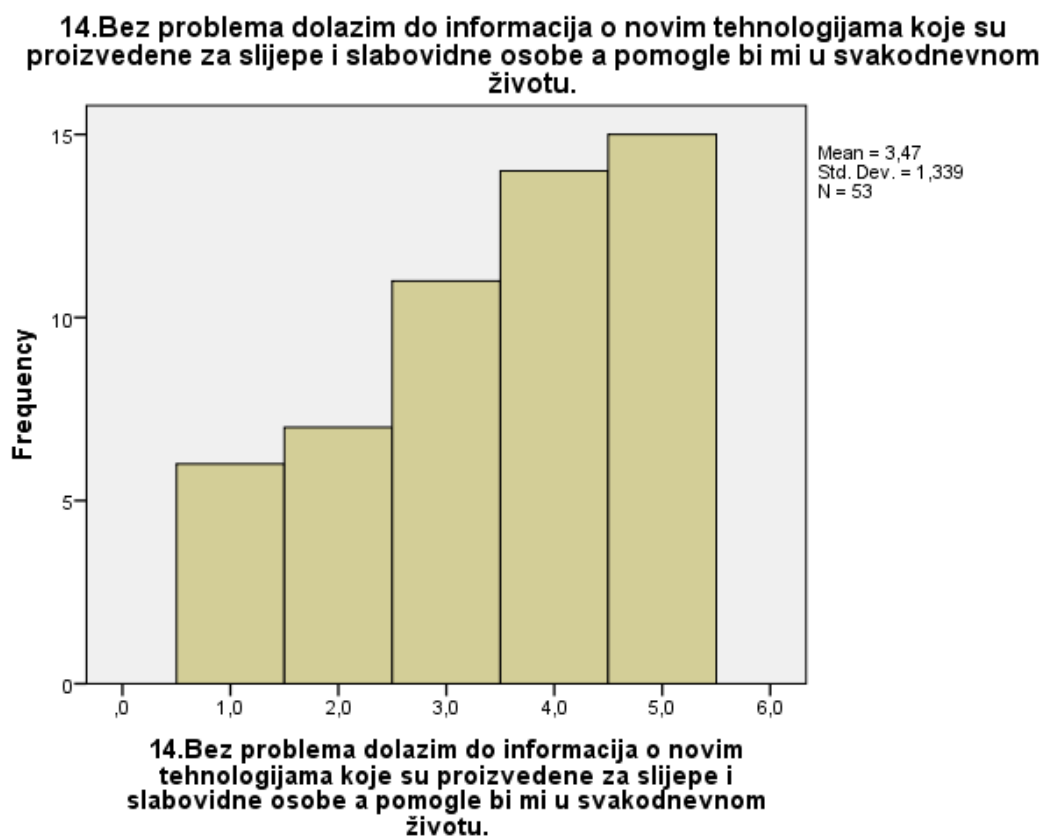
Iz slike 14. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Bez problema dolazim do informacija o novim tehnologijama koje su proizvedene za slijepo i slabovidne osobe a

pomogle bi mi u svakodnevnom životu.“ odgovara sa vrijednošću 5 (u potpunosti se slažem), odnosno 28,3% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 20.

Tablica 20. Bez problema dolazim do informacija o novim tehnologijama koje su proizvedene za slijepe i slabovidne osobe a pomogle bi mi u svakodnevnom životu.

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	6	11,3
2,0	7	13,2
3,0	11	20,8
4,0	14	26,4
5,0	15	28,3

Slika 14. Bez problema dolazim do informacija o novim tehnologijama koje su proizvedene za slijepe i slabovidne osobe a pomogle bi mi u svakodnevnom životu.

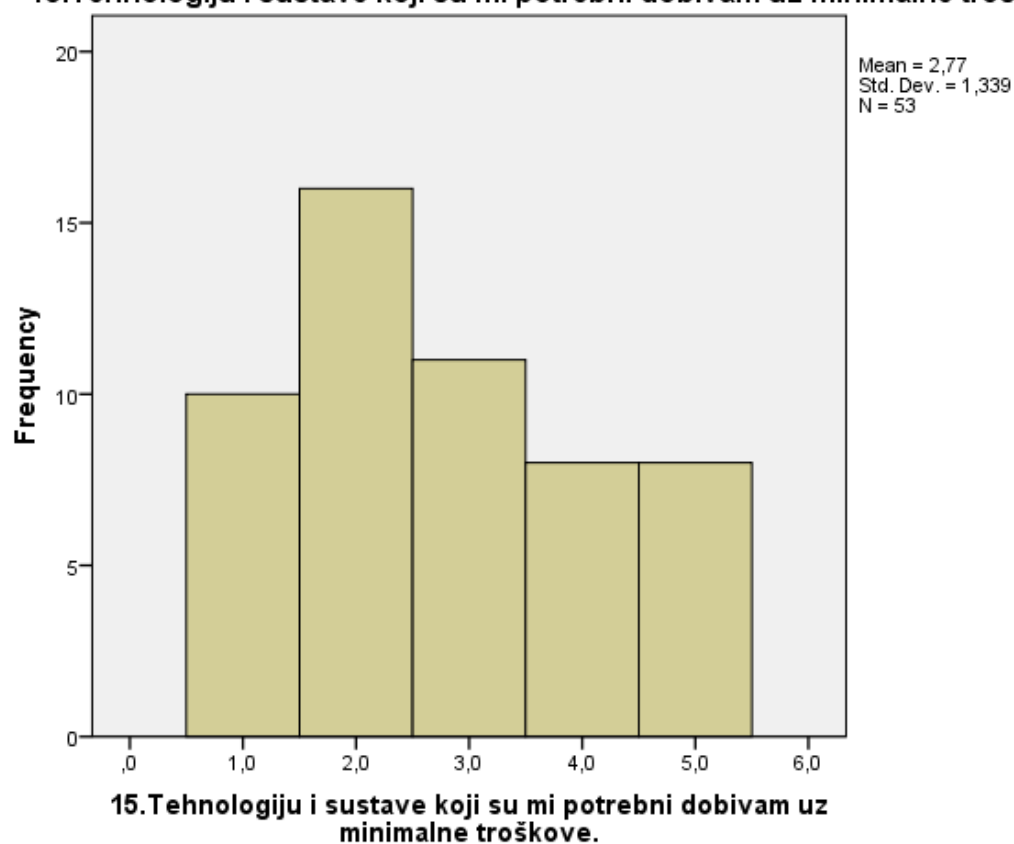
Iz Slike 15. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Tehnologiju i sustave koji su mi potrebni dobivam uz minimalne troškove“ odgovara sa vrijednošću 2 (uglavnom se ne slažem), odnosno 30,2% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 21.

Tablica 21. Tehnologiju i sustave koji su mi potrebni dobivam uz minimalne troškove

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	10	18,9
2,0	16	30,2
3,0	11	20,8
4,0	8	15,1
5,0	8	15,1

Slika 15. Tehnologiju i sustave koji su mi potrebni dobivam uz minimalne troškove

15. Tehnologiju i sustave koji su mi potrebni dobivam uz minimalne troškove.

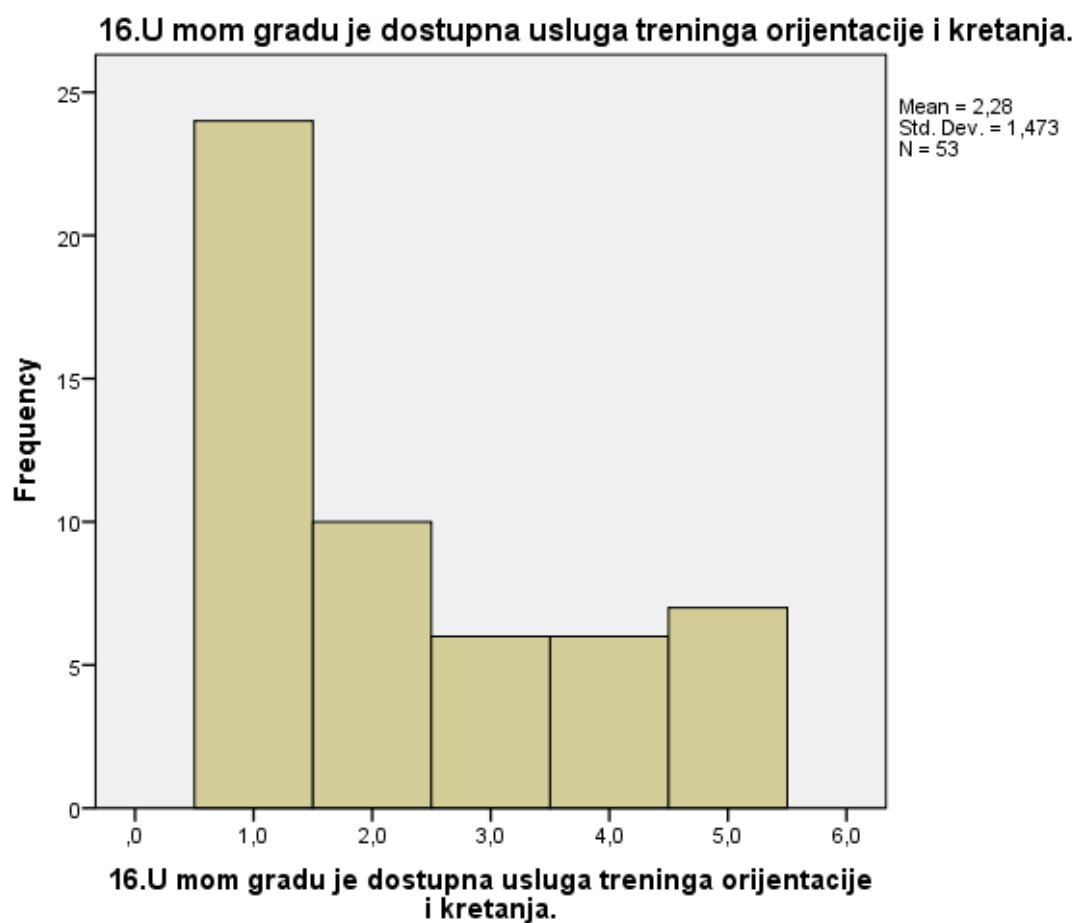

Iz Slike 16. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „U mom gradu je dostupna usluga treninga orijentacije i kretanja“ odgovara sa vrijednošću 1 (uglavnom se ne slažem), odnosno 45,3% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 22.

Tablica 22. U mom gradu je dostupna usluga treninga orijentacije i kretanja

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	24	45,3
2,0	10	18,9
3,0	6	11,3
4,0	6	11,3
5,0	7	13,2

Slika 16. U mom gradu je dostupna usluga treninga orijentacije i kretanja

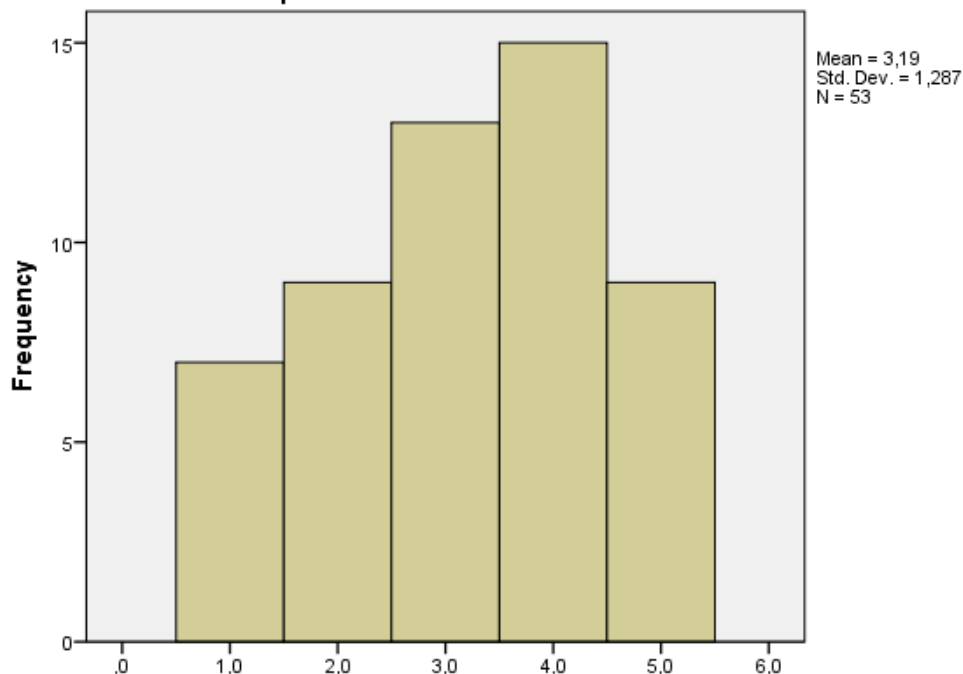
Iz Slike 17. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Upoznat/a sam s pravima osoba s invaliditetom koje Vam donosi Konvecija o pravima osoba s invaliditetom iz 2006.“ odgovara sa vrijednošću 4 (uglavnom se slažem), odnosno 28,3% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 23.

Tablica 23. Upoznat/a sam s pravima osoba s invaliditetom koje Vam donosi Konvecija o pravima osoba s invaliditetom iz 2006.

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	7	13,2
2,0	9	17,0
3,0	13	24,5
4,0	15	28,3
5,0	9	17,0

Slika 17. Upoznat/a sam s pravima osoba s invaliditetom koje Vam donosi Konvecija o pravima osoba s invaliditetom iz 2006.

17.Upoznat/a sam s pravima osoba s invaliditetom koje Vam donosi Konvecija o pravima osoba s invaliditetom iz 2006.

17.Upoznat/a sam s pravima osoba s invaliditetom koje Vam donosi Konvecija o pravima osoba s invaliditetom iz 2006.

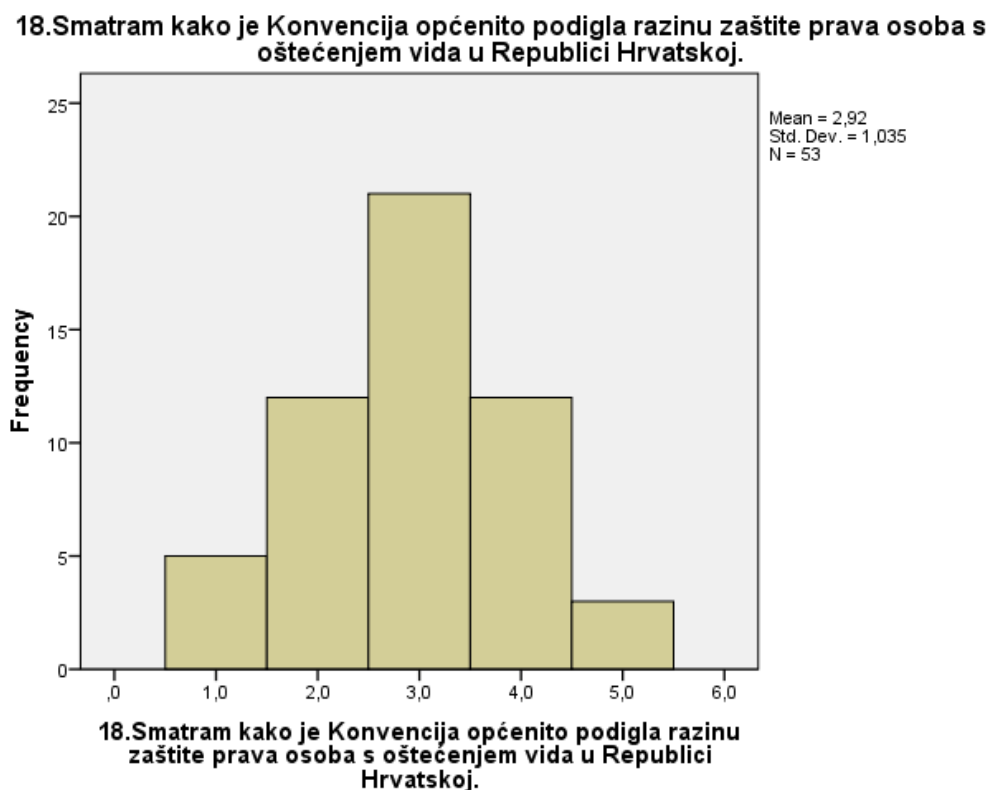
Iz Slike 18. je vidljivo da najveći postotak ispitanika za česticu „Smatram kako je Konvencija općenito podigla razinu zaštite prava osoba s oštećenjem vida u Republici Hrvatskoj“ odgovara sa vrijednošću 3 (niti se slažem, niti se ne slažem), odnosno 39,6% ispitanika kao što nam prikazuje Tablica 24.

Tablica 24. Smatram kako je Konvencija općenito podigla razinu zaštite prava osoba s oštećenjem vida u Republici Hrvatskoj

Vrijednost	Frekvencija	Postotak
1,0	5	9,4
2,0	12	22,6
3,0	21	39,6
4,0	12	22,6

5,0	3	5,7
-----	---	-----

Slika 18. Smatram kako je Konvencija općenito podigla razinu zaštite prava osoba s oštećenjem vida u Republici Hrvatskoj

Posljednje pitanje bilo je pitanje otvorenog tipa, odnosno od ispitanika se tražilo da izraze svoje mišljenje o kojim aspektima Konvencije bi trebalo osobito usmjeriti pažnju u narednom razdoblju. Najčešći odgovori bili su da je potrebno usmjeriti pažnju na povećanje senzibilizacije javnosti o pravima i mogućnostima osoba s invaliditetom jer je premalo kampanja koje se bave tim područjem, kao i osvješćivanje i osnaživanje samih osoba s oštećenjem vida o aktivnijoj participaciji u svim društvenim zbivanjima. Dostupnost i prilagođenost informatičke opreme, kao i obavezna edukacija slijepih i slabovidnih osoba o njihovom korištenju je također bila jedna od važnijih stavki koje su ispitanici naveli kao prioritete. Velikim problemom pokazale su se i arhitektonske barijere (pogotovo na javnim površinama i ustanovama) te nedostatak prilagodbi okoline (zvučni semafori, staze vodilje...) koje osobama oštećena vida otežavaju kretanje u svakodnevnim aktivnostima, posebno u manjim gradovima i mjestima. Nadalje, ispitanici su izrazili da je potrebna decentralizacija usluga treninga orijentacije i kretanja te lakša dostupnost usluge osobnog asistenta. Isto tako,

dodatna pažnja bi se trebala usmjeriti na poboljšanje obrazovanja, pomoć pri zapošljavanju, dobivanje inkluzivnog dodatka za sve osobe s oštećenjima vida te primjenu Konvencije u praksi a ne samo „na papiru“.

Analizom rezultata istraživanja može se zaključiti da je veliki dio ispitanika nezadovoljan provedbom smjernica članaka iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj ili da oni nisu u potpunosti provedeni čime je potvrđena polazna hipoteza (H1).

Mogući nedostatak ovog istraživanja vidljiv je u odgovorima na 10. pitanje (Tablica 16. U mom gradu postoji organizacija/ udruga za slijepe i slabovidne) budući da je 77,4% ispitanika odgovara sa vrijednošću 5 (u potpunosti se slažem) što je posljedica načina prikupljanja podataka obzirom da su kontaktirane udruge za slijepe i slabovidne u raznim gradovima.

6. Zaključak

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom poziva na prihvaćanje i priznavanje jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske zajednice kao i osoba s oštećenjima vida. Potpisivanjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, države potpisnice obvezuju se na provođenje prava te izvršavanje obveza koje su preuzele u tom smislu. Međutim, provedba ovog istraživanja pokazala je da većina ispitanika s oštećenjem vida smatra kako Republika Hrvatska ne provodi dosljedno smjernice koje su date na temelju članka 8. Podizanje razine svijesti i članka 9. Pristupačnost. U Republici Hrvatskoj osobe oštećena vida su u nepogodnom položaju, a svijest građana i pristupačnost u širem smislu riječi su dio svakodnevnog života.

Rezultati istraživanja ukazuju na to da se u određenim aspektima kao što su osnivanje organizacija/udruga za slijepe i slabovidne, pružanje mogućnosti obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom te davanje informacija o novim tehnologijama za slijepe i slabovidne osobe koje su korisne u svakodnevnom životu Konvencija osoba s invaliditetom provodi dosljedno. Međutim, po pitanju uklanjanja stigma, predrasuda i stereotipa prema osobama s invaliditetom, kod organiziranja djelotvornih kampanja u svrhu podizanja razine svijesti o oštećenju vida, kod obrazovanja, zapošljavanja, pružanja usluga treninga orijentacije i kretanja te pristupačnosti kako građevina, tako i javnog prostora te javnog prijevoza, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom se ne provodi dosljedno.

Svakako valja napomenuti da u istraživanju postoji nekoliko metodoloških ograničenja. Od prigodnog uzorka ispitanika uključen je samo dio ispitanika koji su bili voljni sudjelovati u ispunjavanju upitnika te je korišten nevalidirani instrument zbog čega valja zadržati oprez prilikom interpretacije rezultata. Ovim istraživanjem pokušalo se obuhvatiti što više segmenata percepcija osoba oštećena vida o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj što je još uvijek neistraženo područje te se ukazala potreba za provođenjem daljnjih, sličnih istraživanja u ovom području u cilju poticanja punopravnog te dosljednog provođenja prava navedenih u Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom.

7. Literatura

1. Barišić, J. (2013). Socijalna podrška osobama s oštećenjem vida. *Socijalna politika i socijalni rad*, 1 (1), 38-70. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/103568> (20.1.2020.)
2. Brock, A., Oriola, B., Truillet, P., Jouffrais, C., & Picard, D. (2013). Map design for visually impaired people: past, present, and future research. *MEI - Médiation et information, L'Harmattan, Handicap et communication*, 36, 117-129. Preuzeto s <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01099497/> (2.2.2020.)
3. Čepnja, A. (2017). *Analiza pristupačnosti prometnog kompleksa grada Splita za samostalno kretanje osoba oštećena vida* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:030409> (20.1.2020.)
4. Fajdetić, A. (2010). Brajična komunikacijska kompetencija - razumijevanje sustava jednostavnih brajičnih znakova i njihova primjena u složenim brajičnim znakovima literarnog i matematičkog konteksta. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 46 (2), 82-101. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/61560> (26.1.2020.)
5. Fajdetić, A., Poljan, I., Megyvery, M., Lukić, A., Matok, D., Šestić, G., Paković, B., Sajković, M., Rotim, I., Koščec, R., Nenadić, K. (2007). *Učenik s oštećenjem vida u redovitoj školi*. Zagreb: Hrvatski savez slijepih.
6. Fajdetić, A. (2012). Slijepi učenici i usvajanje jezika u integriranom odgoju i obrazovanju. *Napredak*, 153 (3-4), 463-480. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/138876> (26.1.2020.)
7. Ivošević, T. (2011). Nedostaju konkretne akcije za poboljšanje života slijepih osoba. *Libela, Portal o rodu, spolu i demokraciji*. Preuzeto s <https://www.libela.org/prozor-u-svijet/1905-nedostaju-konkretne-akcije-za-poboljsanje-zivota-slijepih-osoba/> (1.2.2020.)
8. Hrvatski savez slijepih (2012). *Oštećenje vida*. Preuzeto s <https://www.savez-slijepih.hr/hr/kategorija/ostecenje-vida-3/> (25.1.2020.)
9. Kiš-Glavaš, L., Majsec Sobota, V., Sokač, K., Gavrilović, A., & Sobota, I. (2008). *Zapošljivost nezaposlenih osoba s invaliditetom*. Zagreb: Program Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj.
10. Kovačević, V., Stančić, V., Mejovšek, M. (1988): *Osnove teorije defektologije*. Zagreb: Fakultet za defektologiju.

11. Kregar, K. (2004). Socijalna podrška djece smještene u dječjim domoovima i udomiteljskim obiteljima u Republici Hrvatskoj. *Ljetopis socijalnog rada*, 11 (2), 229-248. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/3389> (23.1.2020.)
12. Mihanović, V. (2019). *Primjena članka 19. Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom iz perspektive osoba s intelektualnim teškoćama* (Disertacija). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:534405> (25.1.2020.)
13. Monokl, (2010). Statistički podaci o slijepim i slabovidnim osobama u svijetu. *Monokol, Optički studio, Poliklinika za oftalmologiju*. Preuzeto s <http://www.monokl.hr/savjet/statisticki-podaci-o-slijepim-i-slabovidnim-osobama-usvijetu/1083/> (23.1.2020.)
14. Najman Hižman, E., Leutar, Z. i Kancijan, S. (2008). Stavovi građana prema osobama s invaliditetom u Hrvatskoj u usporedbi s Europskom unijom. *Socijalna ekologija*, 17 (1), 71-93. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/26807> (23.1.2020.)
15. Orijehtacija i kretanje (2020). Centar za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“. Preuzeto s <https://coovinkobek.hr/programi/psihosocijalna-rehabilitacija/orijentacija-i-kretanje-1> (2.2.2020.)
16. Pravobranitelj za osobe s invaliditetom (2012). *Pojmovnik*. Preuzeto s <https://posi.hr/pojmovnik/> (1.2.2020.)
17. *Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti*, Narodne novine, 78/2013. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_78_1615.html (1.2.2020.)
18. *Pravilnik o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju*, Narodne novine, 24/2015. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_03_24_510.html (1.2.2020.)
19. Puljiz, V. (2004). Socijalna prava i socijalni razvoj Republike Hrvatske. *Revija za socijalnu politiku*, 11 (1), 3-20. <https://doi.org/10.3935/rsp.v11i1.65>
20. Runjić, T., Nikolić, B. i Bilić Prčić, A. (2009). Povezanost tehnika videćeg vodiča i samostalnog kretanja osoba oštećena vida. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 45 (2), 1-10. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/52008> (25.1.2020.)
21. Runjić, T., Bilić, A., Znaor, M. (2001): Zapošljavanje osoba s oštećenjima vida, *Međunarodni stručni simpozij - aktualnosti i perspektive zapošljavanja osoba s invaliditetom*. Preuzeto s <https://www.savez-slijepih.hr/hr/kategorija/ostecenje-vida-3/> (2.2.2020.)

22. Skočić Mihić, S. i Pinoza Kukurin, Z. (2009). Teškoće pri zapošljavanju i radu osoba s oštećenjima vida percipirane od strane poslodavaca. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 45 (1), 51-62. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/45638> (2.2.2020.)
23. Stančić, V. (1991): *Oštećenja vida – biopsihosocijalni aspekti*. Zagreb: Školska knjiga.
24. Šakaja, L., Bašić, K., Vuk, R., Stiperski, Z. i Horvat, A. (2019). Pristupačnost Zagreba za korisnike motornih invalidskih kolica. *Hrvatski geografski glasnik*, 81 (2), 43-68. <https://doi.org/10.21861/HGG.2019.81.02.02>
25. Pravobranitelj za osobe s invaliditetom (2013). Izvješće o radu Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom 2012. *Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom*. Preuzeto s <http://posi.hr/wp-content/uploads/2018/02/Izvjescje-o-rad-u-Ureda-pravobraniteljice-za-osobe-s-invaliditetom-za-2012.pdf> (20.1.2020.)
26. *Uredba o osnivanju Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom*, Narodne novine, 116/2003. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_116_1589.html (23.1.2020.)
27. Vijeće Europe, (2006): *Akcijski plan Vijeće Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006. – 2015*. Preuzeto s https://www.uir-zagreb.hr/images/_old/dokumenti/akcijskiplanvijecaeurope_hr.pdf (23.1.2020.)
28. *Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom*, Narodne novine, 32/2020. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_03_32_696.html (1.2.2020.)
29. *Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom*, Narodne novine, 6/2007. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2007_06_6_80.html (2.2.2020.)
30. *Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom*, Narodne novine, 143/2002. Preuzeto s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_12_143_2298.html (1.2.2020.)
31. Zovko, G. (1994): *Peripatologija 1*. Zagreb: Školske novine.
32. Zovko, G. (2000). Socijalna skrb o invalidima u Republici Hrvatskoj. *Revija za socijalnu politiku*, 7 (3), 273-287. <https://doi.org/10.3935/rsp.v7i3.241>

33. Žunić, Z. (2001). *Profesionalnom rehabilitacijom u 21 stoljeću*. Zagreb: Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Ministarstvo rada i socijalne skrbi.

8. Prilozi

Prilog 1.

ANKETNI UPITNIK

OPĆI PODACI

1. SPOL:

a) M

b) Ž

2. DOB:

a) 18. – 25. godine

b) 26. – 35. godina

c) 36. – 50. godina

d) 51. – 65. godina

3. Mjesto stanovanja: _____

4. Stupanj oštećenja vida:

a) Sljepoća

b) Slabovidnost

5. Uzrok oštećenja vida:

a) prematurna retinopatija

- b) ambliopija
- c) retinitis pigmentosa
- d) katarakta
- e) ablacija mrežnice
- f) dijabetička retinopatija
- g) glaukom
- h) makularna degeneracija
- i) mehanička ozljeda
- j) nešto drugo: _____

6. Imate li dodatna oštećenja:

a) DA

b) NE

Ako da, koje:

a) cerebralna paraliza

b) oštećenje sluha

c) epilepsija

d) dijabetes

e) ADD/ADHD

f) intelektualne poteškoće

g) multipla skleroza

h) motorička oštećenja

i) nešto drugo: _____

7. Stupanj obrazovanja:

- a) osnovna škola
- b) srednja stručna sprema
- c) viša stručna sprema
- d) visoka stručna sprema
- e) doktor znanosti

8. Zaposlenje:

- a) Zaposlen/a
- b) Nezaposlen/a

PITANJA

Molimo Vas da iznesete stavove o sljedećim tvrdnjama. Uz svako pitanje zaokružujete samo jedan broj koji predstavlja tvrdnju koja odgovara Vašem stavu.

1 – uopće se ne slažem

2 – uglavnom se ne slažem

3- niti se slažem, niti se ne slažem

4 – uglavnom se slažem

5 – u potpunosti se slažem

1. Smatram da Republika Hrvatska radi na uklanjanju stigme, predrasuda i stereotipa o osobama oštećena vida.

1 2 3 4 5

2. Smatram da se u mom gradu organizira dovoljno djelotvornih kampanja u svrhu podizanja razine svijesti o oštećenju vida.

1 2 3 4 5

3. Smatram da u mom gradu postoji usluga savjetovanja obitelji osoba s invaliditetom.

1 2 3 4 5

4. Smatram da se u Hrvatskoj promiče zapošljavanje osoba oštećena vida na temelju njihovih vještina, stvarnih vrijednosti i sposobnosti.

1 2 3 4 5

5. Smatram da je obrazovni sustav prilagođen obrazovanju osoba oštećena vida od najranije dobi.

1 2 3 4 5

6. Smatram da su građevine kao što su škole, stambene zgrade, zdravstvene ustanove i radna mjesta u mom gradu su prilagođene osobama oštećena vida.

1 2 3 4 5

7. Smatram da je javni gradski prijevoz prilagođen osobama oštećena vida.

1 2 3 4 5

8. Na cestama moga grada su postavljeni zvučni semafori.

1 2 3 4 5

9. Na ulicama moga grada se nalaze taktilne crte vodilje.

1 2 3 4 5

10. U mom gradu postoji organizacija/ udruga za slijepe i slabovidne.

1 2 3 4 5

11. Smatram da u mome gradu postoji mogućnost pružanja obuke interesnim skupinama o pitanjima pristupačnosti s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom.

1 2 3 4 5

12. Smatram da se na javnim zgradama i liftovima u mome gradu nalaze oznake na Braillevom pismu.

1 2 3 4 5

13. Smatram da bez problema mogu dobiti uslugu osobnog asistenta ukoliko mi zatreba.

1 2 3 4 5

14. Bez problema dolazim do informacija o novim tehnologijama koje su proizvedene za slijepe i slabovidne osobe a pomogle bi mi u svakodnevnom životu.

1 2 3 4 5

15. Tehnologiju i sustave koji su mi potrebni dobivam uz minimalne troškove.

1 2 3 4 5

16. U mom gradu je dostupna usluga treninga orijentacije i kretanja.

1 2 3 4 5

17. Upoznat/a sam s pravima osoba s invaliditetom koje donosi Konvecija o pravima osoba s invaliditetom iz 2006.

1 2 3 4 5

18. Smatram kako je Konvencija općenito podigla razinu zaštite prava osoba s oštećenjem vida u Republici Hrvatskoj.

1 2 3 4 5

PITANJE OTVORENOG TIP:

Smatram kako bi u narednom razdoblju primjene Konvencije pažnju trebalo osobito usmjeriti na _____ .